

2732

సమీక్ష

భౌతిక సాంస్కృతిక వక్షపత్రిక

సంపాదకుడు: చిట్టాన్ బిల్లుసు సీతారామశాస్త్రి.

సంపుటము 12

రాజము శాంప్రదించుము 16-12-1988 1-1-1989

పంపిణీలు 4, 5

— ఈ సంచికలో తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం

1. నృసింహ పురాణ కావ్య పరిచయము గ్రంథాలయం నామోద
ప్రచురము
2. భారతీయ చరిత్రము 4-5
3. "సంపాదకుల కే సంపాదకుడు" - ముద్దురి TELUGU UNIVERSITY
LIBRARY
4. అడిదము సూరకవి పాటలు పాటి వెంకట
మంజుళేశ్వరము Acc. No. 7-9 15
5. "శాలవాల్మీకి బ్రహ్మ చింతాదీక్షితులు" Date 10-11-14 21
6. నిరాశ్రయ సంక్రమణ 11
7. వాగ్వికృతివం 12
8. విరక్తి 12
9. రాధకృష్ణ లీలలు (సమీక్ష) 13
10. శివసారాగాలు - కావ్యపరిచయం 14
11. విజ్ఞాపి 14
12. గ్రంథవిమర్శన 15
13. గీతా పఠన పోటీలు 16

కాటాపు సంచికలో:- 1. బ్రహ్మజ్ఞాన కళానిధి శ్రీనాథుడు, 2. నదీ సుందరి చూపక పరిశీలన, 3. భారతీయ సంస్కృతి -
జానపద కళలు, 4. అటవెరిది సమీక్ష, 5. కవికాండల దేశభక్తి కవిత్వం, మొదలయినవి ఉంటాయి.
1, 16 నేటికే ప్రచురించబడను.

సంవత్సర చందా రు. 12-00
6 మాసములకు రు. 6-00

విడి ప్రతి 0-60 పై.

★ స మా లో చ న ★

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక *

సంపాదకుడు : విద్వాన్ ఋతుసు సీతారామశాస్త్రి

Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

నృసింహ పురాణ కావ్య సాందర్యము

—శ్రీ వి.హెచ్. సూర్యనారాయణ ఎం. ఏ.,

గత సంచిక తరువాయి

మూడవ అశ్వాసములో చంద్రవర్ణన సందర్భమున ఈకవిచంద్రుడు వెన్నెల బిల్లులు కరిపించాడు. ప్రతి పద్యములోను ఓ పున్నమి పూచి, హృదయము పులక పంప జేయును.

ఉ. వెన్నెల కల్లిపాల్కు డలి

ప్రేరక దనంబునఁ జేర్చి దిక్కులున్

మిన్నును ముంపనందు రజ

సే కరవెంబము కుండలేభవ

త్పన్నగతల్ప శక్వనము

భంగిఁ దనర్చె దదంతరంబునన్

వెన్నుని భంగిఁ జూడ్కులకు

వేడ్కమునర్చె గలంకమత్తచేన్

8-87

వెన్నెల అను సమాద్రము పాలసంద్ర శ్రుటణదము నతిశయించి దిక్కులను ఆకాశమును మోచివేసినది. కాగా, ఆకాశము పాలసమాద్రము వలెను, చంద్ర బింబము గుండ్రముగా చుట్టబడిన కేషశయ్యావలెను, శిశువుమండ చంద్రునిలోని మచ్చ కేష కాంఠుని తలపించి, చూడ్కులకు విందో

నర్చు చున్నట్లు. తూర్పు చంద్రునిలో మన్నగ తల్పకాయ అగు శ్రీ. హరిష్ఠ పును దర్శించి పులకించిన శంభుదాసుని ఉత్తేజ్యుయిది.

ఆకాశములోని చంద్రుడు కేషకాయగా భాసించితే, భూలోకములో మదిరలో ప్రతిబింబించిన చంద్రుని ఎలా ఉపమించుచున్నాడో!

కం: ఆ రమణుల మదిరారస

తూరిత చక్షకములఁ దోచు పూర్ణే
చూడఁచా

లార్పెను వాసునక్తక

క్పూరంపుంబల్కు నిడిన పోలికయ

మరెన్. 8-95

ఆకామినుల మధుపాత్రముల యందు కనిపించుచున్న పున్నమి చంద్రుడు మువాసన కొఱువ మదిరలో జేపి కొనిన కప్పురంపు మల్కువలె శౌప్యమున్నాడని ఉపకములో కూడా చంద్ర దర్శనాన్ని మనోరంజకముగా భావించిన భావుడు ఎఱున.

ఉపకమునఁ గామినీ ముఖ చంద్రుడుమను ధాంతుఁడునుబింబితాంబులైయలకుటోప్పె

నర్థిఁ దమలోను జెలిమి నేయంగ శబ్ద
మానకు వరుణ తనూజలో మునిగి నట్లు

8-100

పాన పాత్రలో నా శ్రీ ముఖ చంద్రుడను, మధుకరడును ప్రతిబింబించుచున్న వారై ఎలా బిష్ట చున్నారంటే! చెలిమి కోసము శపథమున కోరికతో నిరువురూ వారుణిలో మునిగి నట్లు కనిపించుచున్నారని భావము. స్నేహ మొనర్చుటకు అగ్ని పాక్షిగాని, నీటిలో మునిగి గాని శత్రువులు చేయుట కుపాహతి. వీరుభయముల మధు ప్రియులుగాన, అందు మునిగినట్లు వర్ణించుట సరకు ముగ నున్నది.

‘శృంగారీ చేత్కవి: రసమయంజగతో’ అను మాటను తలపింప జేయునట్లు, తాటాకు విససకర్రను గూర్చిన వర్ణన ఎంత సొగసుగా, చమత్కారయుతముగా మన్నదో నిదాళు వర్ణన కుందర్భమున

ఈ క్రింది పద్యములో..

అకరిపాటున వేసవి పొదివికొనినఁ
గలఁగి తలఁగి పో వేరకమలము మహనఁ

డిందుఁ బలదూర్చి కొనియెనా
నింపొనర్చె
నమరు తాలవృంతముల మందా
నిలంబు. 8-69

అకస్మాత్తుగా వేసవి క్రమ్యకొనగా
కలతపడిన మలయవనముడు ఎటూపోలేక
ఇందులోతలదాచుకొన్నాడా? యన్నట్లు
ఒప్పుచున్నది. హాయిని గూర్చు విసన
కర్రల చల్లగాలి. ఎంతచక్కని ఊహ.
ఎఱువ వర్ణనా వైదుష్యమునకు పరిశీలనా
దృష్టికి మచ్చు తునకగా నిల్చు ఒక
పద్యము. ప్రహ్లాదుడు గర్భణలో నున్న
పుడు.

చాలఁగ నమృతము బాటఁడు
గ్రోలుటకై నినిచికనక కంఠంబులపై
నీలపుఁ గుప్పెలు నిలిపిన
పోలికఁజను మొనల కప్పు పొలికి
నొప్పెన్. 1-132

వైవిధ్యముగ పత్రి పద్యరమణీయ
ముగా రసోత్కర్షా పాదకము లయిన
వర్ణనలతో, సందర్భోచితముగా ప్రధాన
కథకు స్థావరము కలుగునట్లుగ రచన
సాగినది.

ఏక నాయకాశ్రయము:-

ఈ కావ్యమునకు ఏకైక నాయకుడు
అర్జున త్రాణపరాయణుడు, భక్తజన
హృదయ కేదారమున వసించు పరమా
త్ముడు, శ్రీమన్మహావిష్ణువతారము నైన
నృసింహమూర్తి.

ఎఱువ భాషా శైలి:-

ఎఱువ కవిత్వము నన్నయ తిక్కనల
కవితాశైలికి సంగమ స్థానము. సాహితీ
లోకమున నన్నయది కథా కథనశైలి
అనియు, తిక్కనది నాటకీయశైలి
అనియు, ఎఱువది వర్ణనాత్మక శైలి అనియు
మూలముగా భావించు చున్నారు. కాని

నూత్న పరిశీలనలో మావ్యురి యందును
అభ్యాస నాటకీయ వర్ణనాత్మక శైలి
సందర్భశుద్ధిగ నగ పడును. నన్నయకవిలో
సంస్కృత పదములు, తిక్కనకవిలో
అచ్చికపదములు, మెండుగ నుండును.
ఎఱువ కవిలో సంస్కృతాంధ్ర శబ్దముల
సమతౌల్యత నల్లివియును. ఈతనికవితా
రీతి స్వతంత్రము రసానుగుణమైన పద
ప్రయోగము చేయుటలో ఎఱువ కడు
నిపుణుడు. ద్వితీయాశ్వాసమున వసంత
ఋతువర్ణనములు పరికించినచో నిది లేట
తెల్లమగును. ఈ కావ్యమునందలి వచన
ములు శబ్దార్థాలంకార నుందరమైధారా
శుద్ధితో నొప్పుచున్నవి. వైకుంఠపుర
వర్ణనలోని వచనము, శరదృతు, స్తంభో
ద్భవ వచనములు, దండకము ఇతనిరచనా
సౌందర్యమునకు నిదర్శనములు. ఇతని
రచనలో కూడ నన్నయ తిక్కనల రచన
లందువలె సామెతలు, జాతీయములు విరి
విగా చోటు చేసికొనెను.

సామెతలు:-

- 1) కంపటిలోఁ దామర మొలిచిన క్రియ
- 2) బలియునింట బానిసనైన జెఱువ
వెఱుగురు

3) నిప్పునఁ జేదలంటునె

- 4) మాడేండ్ల లేని సద్బుద్ధి ముప్పజేండ్ల
లేదు.

జాతీయములు:-

- 1) నాలు కాడునే
- 2) అమ్మడు వోయినట్లు
- 3) కలువల మొక్కు దైవమునకు
నెక్కిననగ

సూక్తివైచిత్రి:-

నూత్తులను కథానుగుణముగా గుప్పించుట
చటములో ఎఱువ కడునేర్పరి. అందు

వలనే 'పరిధవింతు ప్రబంధ వరమేశ్వరుని
తేరనూక్తి వైచిత్రి నొక్కొక్కమాటు'
అని శ్రీనాథుని ప్రశంస.

విష్ణుమందిర ద్వారపాలకులయిన జయ
విజయలు సనక సనందనాదుల అగ్రహము
నకు గురియై శపింపబడి విష్ణుదేవుని
యొద్దకు వచ్చి ఆ విషయము చెప్పి విచార
వదనులై యుండ, స్వామివారు వారికి
బ్రాహ్మణ మహిమను, వారి బౌద్ధత్వ
మును వివరించు ఘట్టమున ఎఱువ నూక్తి
వైచిత్రి.

కం: మీతిన మానుల కినుకకు

మాలుగక యున్నమీసమగ్రక్షమవే
మాలుఁగొని యాడఁగాఁదగుఁ
గీయనె సాత్త్వికుల ... కిల్చి పచయ
మార్. 1-95

జరిగిన సంగతి వినిన వెంటనే స్వామి
వారు నూత్తులు ప్రారంభించ లేదు. మీరు
చేసిన పని బాగున్నది. మునులు మిమ్ము
శపించినప్పటికీ మీరు తోపగించుకొని
వారికి ఏకీకరణ చేయనందుకు మీరు కడు
శ్లాఘనీయులు. అని ముందువాని ప్రశం
సించి, ఓదార్చి, ప్రసన్నుల చేసి, అయినా
బ్రాహ్మణులంటే ఎవరను కున్నారో
'నా రూపంబులు మేదిని నురులు'
అంటాడు. ఇంకా బ్రాహ్మణౌన్నత్యమును
గూర్చి ఉపన్యసించుచు-

కం:- దైవాధీనము త్రిజగము

దైవము తన్మంత్ర వశము తన్మంత్రముధూ
దేవతలచేతిదగుటను

దైవములకు దైవతములు ధరణి

దివిజుల్. 1-99

'కావున బ్రాహ్మణ వచనాతి క్రమ
ణం బొనరింపక జన్మాంతరంబులు గ్రహిం
వలయు' నని కాంతా సమ్మితముగా
హితము బోధించెను. ఎఱువనూక్తి వైచిత్రి
కిది చక్కని ఉదాహరణము. తల్లి పిల్ల

జాతీయ గోరూముద్దలు తినిపించుచూ రాను కథ చెప్పినట్లుగనున్నది.

భక్తిరత్నము :-

భక్తిరత్నమును బోధించు ఘట్టము అందు 'అతని భావనావిహంగము నడుమ నడుమ మూలాధారమునుండి సహస్రార మునకును, భూమి నుండి స్వర్గము నకును ఎగురుట అతని భావుకత కుని దర్శనము. ఎఱ్ఱన జన్మతః కవి. భావు కత అతని పరివేశము. అతని కవితా శయ్య పుష్పగుంభితము. హృదయమా రసప్రసంగము' అని శతావధాని శ్రీవే లూరిశివరామశాస్త్రిగారి అభిప్రాయము. బృహస్పతి ఇంద్రునికి నారాయణమం త్రోపదేశముచేయు సందర్భము నందలి ఈ క్రింది పద్యము ఎఱ్ఱన భక్తిరత్నము నకు ప్రతీకగా నిలుచును.

ఉ. పొందవు దుఃఖముల్ భయము

పొందదు పొందదు దైన్యమెమ్మెయిన్

పొందవు శీత్రగుర్దశలు

పొందుఁ బ్రేమంబులు పొందు సంక దల్

పొందు సమగ్ర సౌఖ్యములు

పొందు సమున్నత గీర్తులెందుగో

వింద పదార వింద పద

వీ పరిశుద్ధ గర్భ చిత్తులన్. 2-81

అని అరటి పండ్జాలిచి పెట్టి నట్లు బోధించాడు గోవిందుని పదారవిందముల నాశ్రయించిన భక్తులకు తొలిగే భయా లను, కలిగే సౌఖ్యాలను. ఆప్రయత్న సిద్ధమైన ధారాశుద్ధి ఈతని పద్యములలో నగుపించు నొక సుగుణము.

మార్గ దర్శి ఎఱ్ఱన:-

నన్నయ తిక్కనల కవిత్వమువలె ఎఱ్ఱన కవిత్వము కూడ నిరాడంబరమై,

సర్వ గుణ ప్రధానమై, ఆలోచనా మృతమై తదనంతర కవులకు మార్గదర్శక మౌగ నిలిచినది. అర్వాచీన కవులలో శ్రీనాథ పోతనలు మొదలుకొని ప్రబంధ యుగ, దక్షిణాంధ్ర యుగము నందలి కవులవరకు అందరిపైని ఎఱ్ఱన ప్రభావము ఎంతో కొంతయున్న దనుట నిర్వి వాదము. పోతన భాగవతము నందలి ప్రహ్లాద చరిత్ర ఘట్టమున ప్రకృత గ్రంథమును సర్వదా అనుసరించినట్లు అగపడుచున్నది. 'ఎఱ్ఱన పద్యములుకొన్ని పోతన పోతలోపడి పద్యములవలె వికసించిన'వని కవి పండిత విమర్శకాభిప్రాయము. మచ్చుకు ఈ క్రింది పద్యములు చూడదగును.

కుడిచినపుడు నిద్ర గూరిన యప్పుడు

మేలు కొనినయపుడు మెలగినపుడు

విష్ణుకీర్తనంబు విష్ణుచింతయకాని

పలుకఁడొందు బుద్ధిఁదలపడొందు.

8-150

ఆ భావమునే పోతన భాగవతములో-

పానీయంబుల ద్రావుచుం గుడుచుచున్

భాసించుచున్ హాసలీ

లానిద్రాదులు చేయుచుం దిరుగుచున్

లక్షించుచున్ సంతత

శ్రీ నారాయణ పాదపద్మయుగళీ

చింతామృతాస్వాదసం

ధానుండై మఱచెన్ సురారి సుతుఁడే

తద్విశ్వమాన్ భూవరా!

7 స్కం 128 ప.

ఈ విధముగా చూచితేయేని ఎన్నియో లక్ష్యములు దొరకగలవు.

కథౌచిత్యము:-

సనక సనంద నాదులు విష్ణుద్వారపాల కులయిన జయవిజయాలను రాక్షసులుగా జన్మించిమని శిపించుట కథకు మూలము. కాపమువలన వారు దిలి కళ్యపులకు

హిరణ్య కళ్యక, హిరణ్యాకులుగా జన్మించిరి. హిరణ్య కళ్యపుడు విష్ణుద్వేషి, అతనికుమారుడైన ప్రహ్లాదుడు విష్ణు భక్తుడు. అందువలన తండ్రి కొడుకులకు ఘర్షణ వచ్చును. భక్తునిరక్షింప విష్ణువు నృసింహావతారమెత్తి హిరణ్యకళ్యపుని సంహరించును. అపుడు స్వామినారిని దేవతలు 'అహోబల' అనెడి శబ్దమునుచ్చ రించుచు జయజయ ధ్వానములు చేసిరి. లక్ష్మీదేవియు నచటికి వచ్చును. ప్రసన్నుడైన నృసింహస్వామి తాను అధిరోహించిన ఈ కర్వతము గరుడాద్రియనుపేర ప్రసిద్ధికెక్కిననియు, దేవతలును మను లును తన బలమును 'అహోబల' మని యనుటవలన, నేనికనుండి నివసించు ఈ క్షేత్రము అహోబలమును పేరుతో ప్రసిద్ధి కొందెనని చెప్పినట్లు కావ్యమున గలదు.

ఎఱ్ఱన కథామూలముగ గ్రహించిన బ్రహ్మాండాని పురాణములలో కథ ఇట్లు లేదు. తండ్రికొడుకుల వైరము సమసి నట్లును, వేటకుపోయినపుడొక సింహము హిరణ్యకళ్యపుని సంహరించినట్లును అతడు విష్ణుద్వేషి గావున అతడే ఆరూపమున వచ్చి చంపి యుండునని నాటి ప్రజలు భావించి నట్లును కలదు.

పై ఇతి వృత్తమును ఔచిత్యవంత ముగ ఎఱ్ఱన మార్చినట్లు తోచుచున్నది. దీని వలన ఎఱ్ఱన కథౌచిత్యము చక్కగ పొడిచినట్లు ద్యోతకమగు చున్నది. ఏమన తండ్రి కొడుకుల వైరము సమసిన పిదప విష్ణునే సింహరూపమున వచ్చి సంహరించి నట్లైన అపుడు విష్ణువు నిం దార్హుడగును. అట్టి ఆనాచిత్యమును పరి హరించుటకు కథను మార్చి ఆదేవదేవుని ఆర్తత్రాణ కరాయుగత్వమును చాటి చెప్పినాడు ఎఱ్ఱన.

తరువాయి నాలుగవ పేజీలో

- ఆదిలాబాదు జిల్లాలో జానపద కళారీతులు -

కోలాటం పాటలు

— శ్రీ కొట్రా మల్లికార్జున శర్మ "కళాకవ" —

ఆదిలాబాదు జిల్లాలో కొప్పుకోలలు జనరా కండుగ మొదలుకొని దీపావళి వరకు వరకు వేస్తారు.

కొప్పుకోల అంటే కోలాటం వేస్తూ ఇదేకొప్పులాగా అల్లడం అన్నమాట.

గ్రామంలోని వికాలమైన స్థలంలో పెద్దపందిరివేసి దీనిని రకరకాల పూలతో అలంకరిస్తారు. ఈ పందిరిమధ్య భాగమున అడుగున్నర వైశాల్యముగల వృత్తాకార మొగల విళ్ళ నమరుస్తారు. ఈ విళ్ళమట్టా మద్యమారు రంధ్రాలు ఉంటాయి. ఈ విళ్ళను పండుగకు ముందు వడ్రంగి దగ్గర తేయించి, తమకు తోచిన పారిలోషికము విచ్చి - గ్రామంలోని పెద్దలు బాబా భజనశ్రీలతో వేదిక వద్దకు తీసుకువచ్చి మందిరి పై భాగాన, ఒక కేంద్రస్థానంలో అమరుస్తారు.

ఈ విళ్ళలో చేసిన శ్రుతి రంధ్రము ముది ఒక మాత్రన వస్త్రమును వేలాడ దీస్తారు. ఈ వేలాడ దీసిన ప్రతివస్త్రాన్ని ఒక గోపిక పట్టుకొని - ఒక చేతితో వస్త్రాన్ని - మరియొక చేతితో కోలను పట్టుకొని శ్రీకృష్ణ వేషధారి యైన ప్రక్క వ్యక్తికి అందిస్తూ, కోలాటం వేస్తూ, గుండ్రంగా తిరుగుతూ ఆడుతూ, పాడుతూ నృత్యం చేస్తారు.

గురువుగారు మధ్యలో నిల్చుని పాటను అందిస్తూ నృత్య భంగిమలు మాపిస్తూ ఉంటాడు. దాని ప్రకారం మొగతావారు కోలాటం వేస్తూ రకరకాల భంగిమలలో వర్తిస్తూ పాట పాడు తూంటారు.

ఇలా ఒక్కొక్క బృందంలో ఎనిమిది మంది గోపికలు (గోపికల వేషధారులు)

ఎనిమిది మంది శ్రీకృష్ణ వేషధారులు ఉంటారు. ఒక గోపిక - ఒక కృష్ణుడు ప్రక్క ప్రక్కగా నిల్చుని నృత్యం చేస్తూ, పాటపాడుతూ గుండ్రంగా తిరుగు తూంటారు. కోలాటం సుమాదుగా ఆడు గున్నర పాడుగు గల కట్టి.

ఈ కలయాకారనృత్యంలో మధ్యలో గురువుపాట చెబుతూంటే - మద్దెల వాయింలే ఆసామీ దరువు వేస్తుంటాడు. కొంతమంది తాళం వేస్తుంటారు. మధ్య మధ్య 'బిగి' నడక వేగం దిగ్గకుండా ఒక వ్యక్తి గుక్కపడు తూంటాడు. తాళం మారుతూంది. వేగం ముంజాకుంటూంది. ఊపు పెరుగుతూంది. కాబట్టి నాట్యం చేస్తూంది. గజ్జెలు మ్రోగుతాయి. మువ్వలు సవ్వడులు చేస్తాయి.

తలకుపాగ - మొగమునకు నీలం - గులాబీ రంగులు - తీర్చిన మీసములు (శ్రీకృష్ణుడైతే) కాళ్ళకు గజ్జెలు - చేతిలో రెండు కోలలు - నడుట ఊర్ధ్వపుండ్రములు - ఇదిట్ల పుంగా శ్రీకృష్ణుని వేషం.

రంగురంగుల పరికిణీలు, వాటిపైతీర్చిన వల్లెవాటులు, తలలోపూలు - మొలకు నూలు, చేతిలో కోలలు, మెడలో పూసల దండలు, ముఖానికి వరుసగా తీర్చిన రంగురంగుల బొట్టు, కారికి మువ్వలు - ఇవి గోపికల ఆలంకారాలు.

ఇలా వేషధారణ చేసికొన్న గోపికలు - కృష్ణులు నృత్యం చేస్తూ కోలాటం వేస్తూంటే - పైన గుండ్రని విళ్ళనుండి వచ్చిన పాడవాటి వస్త్రాలు వాటంతటవే జడలుగా అల్లకొంటాయి. ఇలా అల్లు కొనే 'జడకొప్పు' దేవతను వారు జగ దాంబ రూపంగా భావిస్తారు.

ఇది కోలాట పాటలతో ఈ ఇదే కొప్పు ఆటలో ముగియించుకు కొప్పులున్నాయి. వీటిలో నడవారు మట్టు కోలలు - పడవారు కొప్పుకోలల పాటలు - మొత్తం ముప్పైరెండు.

ఇందులో 1) ఓ, న, మ - ఐడ 2) గుమ్మి ఐడ, 3) తడక ఐడ 4) లక్ష్మీ ఐడ 5) మంగళ హారతి ఐడ - ఇదుకోలల పాటలు ఐదు ఐడలు.

పూర్వము పకువులకాపరులైన యాద వులు, శ్రీకృష్ణ - గోపికల నృత్యమునకు చిన్నాముగా, ఈ పండుగను శ్రీకృష్ణుడు గొల్లభామలతో సరసము లాడుకొనుచు చేయు నృత్యముగా - జరుపు కొనెడి వారు.

ఇప్పుడు గ్రామాల్లోని గైరుయశకులు గొల్లభామలు - కృష్ణుల వేషాలు ధరించి ఈకోలాటం భజనలు చేస్తారు.

కివ పేజీ తరువాయి

పై విధముగ ఆలంకారముల శోధ తోను, శయ్యా సౌభాగ్యముతోను, వర్ణనా వైశద్యముతోను, భక్తితత్వ ప్రబోధముతోను, నూత్ని ప్రచిత్రి తోను కూడియుండు, కావ్య ము ను సర్వాలగ సుందరముగ తీర్చి దిద్దినాడు. ఎందరోకవులు ఎన్నోవిధాలుగా ఈతనిని ప్రశంసించినా ఇంకా మిగిలియుండును ఈతని గొప్పతనము. అతని కవితా విశ్వ రూపాన్ని, శక్తిని, ఒక్కమాటలో చెప్ప గలిగిన సామర్థ్యము విశ్వసాధ సత్యసారాయణగారికే సాధ్యము.

'ఎట్టన్న సర్వమార్గేచ్ఛా విధాత్మండు' అను వారి ప్రశంస సమర్థనీయము. సమం జసమునై యున్నది.

ఈ సమయము శరత్కాలం. రైతులు
చేలో పనులు పూర్తి చేసుకొని - తీర్గి
రాత్రి పెన్నెలలో - గ్రామంలోని స్త్రీలు -
పురుషులు - పిల్లలు సభలా కూర్చొని
ఉండగా - కందుగ రోజుల్లా ఆనందంగా
జేసే కోలాటనృత్యం. మనోహరం.

ఓ, న, మ, జడ అంటే గణపతి
ప్రార్థనజడ. దానిలో ప్రార్థన ఇలాపాగు
తూంది.

“ఓ, న, మ, మొదలు పెట్టిరి
శివశామము నోట పట్టిరి
కొప్పు కొలలు వేయపట్టిరి
మెప్పైన పాటలు పాడిరి”
“గుమ్మి జడ” అంటే - ఆదిక క్తిని
ప్రార్థించే జడ - ఇందులో ప్రార్థన ఇలా
ఉంటుంది.

“నీ పాద పద్మములు
నేనమ్మి నప్పుడు
నీ కేలకరుణరాదే - దేవి
నీ కేల కరుణరాదే
పరనింద కొరకు మమ్మా
పట్టి బంధించేవు
పార్వతికి దయరాదిక దేవి
పార్వతికి దయరాదికా
కల్పవృక్షము నంటి
కన్న తల్లివివీవు
కాపాడు లోకమోతా - దేవి
కాపాడులోకమోత -
ఇక తడకజడలో నృత్యం.
నరహరి గణపతి
గురపతి బంధో
నరహరి గోవిందా హరి హరి
నరహరి గోవిందా!

అక్కి జడలో పాట ఏవిధంగా ఉంటుం
దంటే,
కృష్ణ - మాధవ - జేవకీనందన
కృష్ణ హే కృష్ణ

“సంపాదకులకే సంపాదకుడు” - ముట్నూరి

— డాక్టర్ వి. పిమ్మన్న

ఆంధ్రుల్లోనే కాక, యావత్ భారత
దేశ సంపాదకుల్లో తనకంటూ ఒక ప్రత్యేక
మైన విశిష్టమైన స్థానం సంపాదించు
కొన్న మహాన్నతమూర్తి ముట్నూరి
కృష్ణరావుగారు. సంపాదకీయంలో
ఉత్తమ అభిరుచుల్ని పెంపొందించేయు
టలో వీరు ఆరి తేరినదిట్ట. వీరి సంపాద
కీయాల్ని జాతీయ భావాల్ని; రకత్తించి
రాజకీయ చైతన్యాన్ని కలుగ జేయడమే
కాక ప్రజల్లో కళాపి పాసకు,
సాంస్కృతిక పునరుజ్జీవనానికి ఎంత
గానో తోడ్పడ్డాయి. వీరి పత్రికారచ
నల్ని సంపాదకీయాల్ని ఆకర్షితులై విప
రీతంగా చదివి ఆనేకమంది జర్నలిస్టులవ
డమే కాక ఎడిటర్స్ కూడా అయ్యారు.
అందుచేతనే ‘ఆయన సంపాదకులకే
సంపాదకుడు’ అని నార్లగారు అన్నారు.

1902 ఫిబ్రవరి 1వ తేదీని మచిలీ
పట్నంనుంచి కృష్ణజిల్లా అసోషియేషన్
తరపున కొండ వెంకటప్పయ్య, దాసు

కృష్ణ - మాధవ - విష్ణువని నమ్మితిమి
విష్ణుడ విందుకురావా” ...
కృష్ణ - మాధవ -
మంగళ హారతి జడ:-
మంగళ హారతి పాడారమ్మ
అంగనలారా -
పరికిణీనూలు మంచి
గుత్తుమైన రవికెలు తొడిగి
మన నేలే తల్లికి
మత్తాల తొలిబాట్లు
గజ్జెలండలు కట్ట రమ్మ
ఘనమైన మంచి
వక్రాల సొమ్ములు పెట్టారమ్మా
వనితలందరూ మంగళ”

నారాయణగార్లు సంయుక్త సంపాదకు
లుగా కృష్ణపత్రిక వారపత్రికగా
ప్రారంభమైంది. కృష్ణజిల్లా కాబట్టి
ఆ పత్రికకు కృష్ణపత్రిక అనే పేరు
పెట్టారు. 1903 లో ఈ పత్రికకు
సహాయ సంపాదకుడుగా
ముట్నూరి కృష్ణరావుగారు చేరారు.
1907 లో రావుగారు సంపాదకులైనారు.
అప్పట్లో ఈ పత్రిక బహుళ ప్రచారం
పొంది, ప్రజల మన్ననల్ని పొందింది.
కృష్ణపత్రిక అవతరణతో తెలుగు పత్రికా
రంగంలో ఒక నూతన అధ్యాయం
ప్రారంభమైంది.

కృష్ణరావుగారు అప్పుడప్పుడు
ప్రచురించిన విమర్శ వ్యాసాలు ‘సమీక్ష’
అనే పేరుతో ప్రచురించ బడ్డాయి. ఈ
వ్యాసాల్ని; తత్వ, సాహిత్య, శిల్ప,
సంగీతాది లలితకళలకు సంబంధించిన
కొన్ని సంపాదకీయాల్ని ఆంధ్రాయూని
వర్సిటీవారు ఒక గ్రంథంగా ప్రచురిం

ఈ పాటల్లో రాధామాధవుల శృంగారం - భక్తి తత్వము - శృంగార సరస విలాసాలు సాంఘికాంశాలు - భార్యాభర్తల సరసాలు భక్తి రహస్యాలు - తత్వబోధన - చమత్కారాలు - హాస్యాలు - ఇలా నవరసాలు ఒలుకుతూంటాయి.

పాటల్లో మనోహరత్వము - మాటల్లో ఆమాయకత్వము - ఆటలో నైపుణ్యం - మధుర మంజులమైన కోలల ధ్వని - శరన్నవరాత్రుల్లో ఆదిలాబాదు జిల్లాలో సాగే ఈ కోలాటాలు ఇక్కడి జానపదుల మనోజ్ఞమైన కళారూపాలు.

చారు. 1988 లో బి. ఏ., ఆనర్సుకు, తర్వాత బి. ఏకు, 1957 లో భాషా ప్రవీణ ప్రైనర్ క్లాసుకు పాఠ్యాంశాలుగా పెట్టారంటే రావుగారి సంపాదకీయాలు, రచనలకు ఎంత ప్రాముఖ్యమందో వేరే చెప్పనక్కరలేదు.

మరికొన్ని వ్యాసాల్ని, మరికొన్ని సంపాదకీయాల్ని 'లో వెలుగులు' 'కృష్ణా పత్రిక' సంపాదకీయ వ్యాసాలుగా వెలువడ్డాయి. ఈ రెండు గ్రంథాలకు కమలాకర వెంకటరావుగారు పరిచయవాక్యాలు వ్రాశారు. 1940-45 సం॥రం మధ్య కృష్ణా పత్రికలో 'లో వెలుగులు-వెలుగు బిలుగులు' అనే క్షితి క్రింద వీరు 89 ఉత్తమ వ్యాసాల్ని వ్రాశారు. దీనికి 'దివ్యస్మృతి' అనే క్షితితో ముందు మూడు వ్రాసినవారుకూడా వెంకటరావు గారే.

కృష్ణారావు గారి కొన్ని సంపాదకీయాల్ని అతనిపై ప్రమాఖులు వ్రాసిన వ్యాసాల్ని గొర్రెపాటి వెంకటసుబ్బయ్య గారు 1972 లో 'గతపస్వి కృష్ణారావు' అనే పేరుతో సంకలనంచేసి ప్రచురించారు. దీనికి కమనీయమైన పీఠిక వ్రాసిన వారు డాక్టర్ సుజీవదేవ్.

శేవలం ముట్నూరిగారి 61 సంపాదకీయాల్ని 'మట్నూరి కృష్ణారావు వ్యాసాలు' అనే పేరుతో 1979 లో సంకలనం చేశారు. డాక్టర్ రావుగారు వెంకట సత్యనారాయణ. దీనికి 'తొలి పలుకు' వ్రాసినవారు దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు. పీఠికను డాక్టర్ రావుగారే వ్రాశారు.

సంపాదకీయాలకు సాహిత్య గౌరవం కలిగించిన ఘనత సాహితీ తపస్వి ముట్నూరిగారికే దక్కుతుంది అందు చేతనే 'కృష్ణారావు గారి సంపాదకీయాలు' 'రెండో కాదంబరీకవనం' అని చెళ్ళ

విళ్ళ వెంకటశాస్త్రి శతవధానిగారు అన్నారు. 'ఆయన ఉచ్చరించే ప్రతి వచనమూ ఒక నిర్వచనం. రచించే ప్రతి వాక్యమూ ఒక ఆద్య కావ్యం' అని డాక్టర్ సుజీవదేవ్ గారు అన్నారు. ఇది అక్షరసత్యం. కృష్ణారావుగారు ఆదర్శ పత్రికా సంపాదకులు. 'ఆయన కలం చేత పట్టునాటికే పత్రికా నిర్వహణ ధూర్వహుడు. నవీనాంధ్ర భావోద్వేగ నిర్మాత. గద్యరచనా పరిపూర్ణుడు' ఆయన ఉత్తమ సంపాదకీయాలు పత్రికా సంపాదకత్వానికే గౌరవాన్ని తెచ్చి పెట్టాయి.

వీరికలం కత్తిలాదూసుకు పోతుంది. ఎటువంటి వ్యక్తికైనా ఎలాంటి హోదా లోఉన్నా, అవసరం వచ్చినపుడు తన సంపాదకీయాల్లో జంతు, గొంతు లేకుండా కంచు ధంకా పగలగొట్టినట్లు తీవ్రంగా విమర్శించేవారు. ఇందులో స్వపరభేదాలు కూడా ఉండేవి కావు. చివరకు తన ప్రాణస్నేహితుడైన పట్టాభిగారినికూడా విడిచిపెట్టలేదు. ఒకసారి పట్టాభిగారిని మునిగితంగా విమర్శిస్తూ కృష్ణా పత్రికలో ఇలా వ్రాశారు. 'కాంగ్రెసు నాయకులు తమ కార్యకర్తలు తమ పట్ల ఎలా విధేయంగా వుండాలని కోరుతారో తాము కూడా తమపై వారిపట్ల అలాగే ప్రవర్తించాలి' అని ఘాటుగా నూటిగా విమర్శిస్తూ వ్రాశారు. ఈ విషయానికి పట్టాభిగారు చాలా బాధపడతారు. అప్పుడు గొట్టి పాటి బ్రహ్మయ్యగారు రావుగారిదగ్గరకు వెళ్ళి మీరుఇలా వ్రాయడం ఏమీ సమంజసం గారేదనిఅంటే అప్పుడు 'కృష్ణాపత్రిక' సంపాదకుడుగా దేవుడినైనా లెక్క పెట్టను. ఈకలానికి శత్రు మిత్ర భేదం లేదు. అని 'సమాధానం చెప్పి వెంటనే తన తలపాగా తీసి కిందపెట్టి, 'ఇప్పుడు నేను కృష్ణారావును పట్టాభి మిత్రుడను, అతడిని ఎవరైనా ఏదైనా అంటే ఈ

కర్రతో కొడతాను. కృష్ణాపత్రిక సంపాదకుడికి, కృష్ణారావుకు లేదా వున్న దని నీవు, నీ గురువు తెలుసుకొనిన పదవ నానుంది ఏమైనా ఆశించండి' అని తమ అభిప్రాయాన్ని సుస్పష్టంగా తెలియ జేశారు ముట్నూరిగారు.

అసలు సంపాదకీయాల్ని కృష్ణారావు గారు ఎలా వ్రాసేవారో సుప్రసిద్ధ పత్రికా సంపాదకులు నార్ల చెప్పారు. 'శ్రీ ముట్నూరి కృష్ణారావు జర్నలిజం 'కృష్ణాపత్రిక'తో ప్రారంభమై, దాని తోనే ముగిసింది. సోమవారంనుండి గురువారం వరకు ఆయన ఏమి చదివినా, ఏమి చింతన చేసినా, ఏమి చర్చించినా ఒకే ఒక విషయంపై ఆయన దృష్టి లగ్నమై వుండేది. అది - ఆ వారపు 'కృష్ణా పత్రిక' ప్రధాన సంపాదకీయం. నిజానికి అయిదుగా తప్ప ఒకే వారంలో రెండు విషయాలపై ఆయన సంపాదకీయాలను వ్రాసేవాడు కాదు. నాలుగు రోజుల తపస్సు తర్వాత అయిదవరోజున - శుక్రవారం ఉదయాన-సంపాదకీయ రచనకు కూర్చున్నప్పుడు జెట్ విమానం వేగంతో అది తడిచేది. ....'

రావుగారి సంపాదకీయాల్ని గూర్చి రావుగారి వెంకట సత్యనారాయణగారు ఇలా అన్నారు. 'కలాన్ని కత్తిగా మార్చుకొని రచనలు సాగించారు. కొన్ని సంపాదకీయాలను రక్త చిత్రాలుగా పోల్చారు పాఠకులు. కొన్నింటిని శంఖారావా లన్నారు. మరికొన్నిటిని రసతరంగిణు లన్నారు. కొన్నిటిని సాహిత్య సందేశా లన్నారు. కొన్నిటిని అపూర్వ విమర్శా పత్రా లన్నారు. కొన్నిటిని ఆత్యుత్తమమైన రాజకీయ రసాలంకారా లన్నారు. మరికొన్నింటిని వసంత రామ పులికేత పరభృతగానా లన్నారు. కొన్నిటిని లేనెవాక అనీ, కొన్నిటిని మినువాక గలగలలనీ కర్తించారు. ... వారి కలం

ఎప్పుడూ ఉద్విగ్నమైన, ఉజ్వలమైన, ఉపజ్ఞాపూరితమైన ఉహితమైన భావా అనే సూరించుకొని కృష్ణాపత్రిక పుటలలో ముత్యాల ముగ్గులు పెట్టేది. అందువల్లనే వారిని రసితపస్విగా పేర్కొన్నారు. ... అది సంపాదకీయమా, కాదు - అద్భుత సందేశమా, అది వ్యాస రచనమా కాదు - కృష్ణరావుగారు గుండెలనుండి గ్రువ్వరించిన వెలుగు దొంతర, ఒక వేదాంతి దేశ నాయకుడుగా మారి, కవిగా కలంచేత పట్టి వెదజల్లిన వెన్నెల విత్తనాలు. అందుకే చెల్లెలపిల్లకవి అన్నారు 'కృష్ణరావుగారు ఒక ఋషి, కనిపించనికవి' అని. అవును ఆయన కవిగాని కవి.'

వీరి వచన రచన కవిత గ్రాంథికంతో ప్రారంభమై రానురాను సరళ గ్రాంథికలో నడిచింది. చివరకు రావుగారు వ్యావహారిక భాషలో సంపాదకీయాల్ని వ్రాశారు. అందరికీ అర్థమైనట్లు అని తర సాధ్యమైన శైలిలో వీరి రచనా శిల్పం ఉంటుంది. అదే వీరి శైలిలోని ప్రత్యేకత.

గ్రాంథికం:-

ఏది చిరకాలము నుండి మన జీవనము నంతను మూలమూలల గ్రహ్యకొని మన మనముల వారించి యానందము గొలుపుచుండెనో, రసోజ్జ్వలతచే భారతధర్మము దేశదేశాంతరముల ప్రసరింప గలిగినో, వీరిభారతీయుల యోగస్థికి నిర్వాణ ప్రాప్తికి సాధనమూతం బయ్యెనో అట్టి కళాత్మకని ధ్వంసమొనర్చి పశ్చిమ సమాద్రము నందలి యేతరంగమునో యాక్రయింప జూచుటకంటే ఘోర విపత్తేమి కలదు? (కృష్ణాపత్రిక - శిల్ప సుఖద, 1917 సంక్రాంతి సంచిక)

అదిదము నూరకవి పొణుగుపాటి వేంకటమంత్రి శతకము

— శ్రీ కరెవరపు వెంకటాచయ్య. M. A. Ph. D.,

కావ్యకళామర్మజ్ఞత్వమునను, సాహితీ సమాధ్ధరణ చణత్వమునను; వితరణ గుణమునందును, విద్యత్వరీపోషణము నందును చేయుగ ముందంజవేసి సాహితీఅందవేసిన త్రేత్రమున రంగారు బంగారు పంటలు పండించిన విద్యత్ప్రభువులు విజయనగర సంస్థాపాదకులు. ఈ సంస్థాన ఆస్థానకవి అదిదము నూరకవి. క్రీ. శ. 1720-1785 మధ్య వర్ధిల్లిన నూరకవి 'బాబ్బిలియద్ధ' పెద విజయరామరాజు (1741-57); ఆనందరాజు (1757-'60) చినవిజయరామరాజు (1760-'94)ల పరిపాలనా కాలములలో విజయనగర సంస్థాన ఆస్థాన కవియై నిస్తుల ప్రకృతిని పొందినాడు. విజయనగర సంస్థాన ఆస్థానకవియైనను, వర్ణాశ్రమమునకై సంవత్సరమునకు ఐదారు మాసములు దేశాటనము చేయుచు వివిధ సంస్థానములను దర్శించినాడు నూరకవి.

బాబ్బిలి, చెముడు, పల్లాకిమిడి, పాత కొండ, శృంగవరపుకోట ఇత్యాదులు ఇట్టివి. కవివండిత పక్షపాటి, మహోదారుడు శృంగవరపుకోట సంస్థాన మంత్రి సత్తముడు, అర్థజన కల్పధూరుహమునగు పొణుగుపాటి వేంకటమంత్రి నూరకవి కాశ్రియూడు. ఏతన్నామకముగ రచింపబడినది 'పొణుగుపాటి వేంకటమంత్రి శతకము.'

అదిదము నూరకవి కృతులలో విమర్శకులచేత ప్రత్యేక కృతిగ పరిగణింపబడనిది ఈ పొణుగుపాటి వేంకటమంత్రి శతకము. తొలుత తమ 'చాటు పద్యమణి మంజరి' ప్రథమ భాగములో (1917) శ్రీ వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రిగారు అదిదము నూరకవి చాటుపులలో 'పొణుగుపాటి వేంకటమంత్రి' అను మకుటముగల ఏడు పద్యముల నుదాహరించిరి. వీరు వీనిని చాటు పద్యములుగ భావించిరనుట

సరళ గ్రాంథికం:-

పూర్వకాలమున హిందూ సంఘము కాలానుగుణముగ మృగ్యుల నొందుచుండెను. ప్రాత యాచారములు పోయి క్రొత్తవి యుద్భవించివి. వాని కనుగుణముగ స్మృతులు మారినవి ... (కృష్ణాపత్రిక - సంఘ విప్లవము, 1929 ఆగష్టు 31 వ తేదీ)

వ్యావహారికం:-

'జగత్తులో యుద్ధపరిణామం' అనే శీర్షిక పెట్టి వీరు సంపాదకీయం వ్రాశారు. శీర్షిక పెట్టడంలోనే వ్యావహారికం పొటించారు రావుగారు. ఈ సంపాద

కీయ మంతా వ్యావహారిక శైలిలో నడిచింది. 'ఈ యుద్ధాల మూలంగానే, క్రొత్త మానవలోకం, క్రమంగా, సృష్టి అగుతున్నది. వెనుకటి కాలంకంటే మహత్తరలోక మిది. ఈ లోకాన్ని కాపించేది భీతికారు - స్త్రీతి. ఈ లోకం ప్రదర్శించేది జయంకారు - త్యాగం (కృష్ణాపత్రిక - 1936 జూన్)

ఈ విధంగా ఉన్నత ప్రమాణాలందు కొన్న ఆదర్శ పత్రికా సంపాదకుడుగా తెలుగు ప్రజల హృదయాల్లో చిరస్థాయిగా నిలిచిన మహోన్నత మూర్తి ముట్పూరి.

స్పష్టము. అపై పండిత శ్రీ వంగూరి
సుబ్బారావుగారు తమ 'శతక కవుల
చరిత్ర' (పు. 373. ముద్రణ. 1957)
మందు.

'కలుద్రావు వానితో మా
రులతో జన్మనులతోడఁ గోడలతోడఁ
గలపొంతుఁ బోవ రధికులు
విలసన్నుతి పొలుగుపాటి వేంకట మంత్రి!
కోయక పెరుగదు బచ్చలి
మేయక పోలియదావు మేదినితోడ
బీయక రాగు నుకీర్తియు
వేయేలా పొలుగుపాటి వేంకటమంత్రి!'

అను రెండు పద్యములను 'వేంకట
మంత్రి శతకము' నుండి అని ఉదాహ
రించినది. ఈ రెండు పద్యములు వేటూరి
శివస్వామి ప్రకటించిన వాని కన్న భిన్నములు.
మాట ప్రకటన మూలము సమానము. వంగూరి
గారే.

అభిప్రాయమున ఇవి 'శతక' గత
కృష్ణారావులని తెలియుచున్నది. కాని 'ఈ
యాల్ని అతల నిటీవలి వారెవ్వరో ఏర్పి
త్యాసాల్ని గొల్లకి వేంకట మంత్రి శతకముని
గారు 1972 లోని అయ్యవి కవిచే బ్రస్తావ
నానేమేయతో స్పృహదినవే గాని శతకరూప
చారు. దీనికి కనుబడినవి కావు' అని శ్రీ అడి
వారు డాక్టర్ సుమారావుగారు పేర్కొనిరి.

కేవలం ముగ్గురు నారకవి. పు. 68-64) పీఠ్యు
కీయాల్ని నుటకు సమగ్రశతకము అభింధక
వ్యాసాలు' యే ప్రబల శారణము. 'అంద్ర
సంకలనం శ్రీ పరివర్తన' 'పింగళి' నుంచి
వేంకట : ఈమచ గ్రంథపాఠములతో
పలుకు' గోగొన్ని పద్యములు ప్రకటితములు.
రామోనుగా నూరకవి 'వివిసంశయ విచ్ఛేదము'
రావూనుకు పీఠిక వ్రాయుచు శ్రీ నిడుకవోలు
వేంకటరావుగారు (1955) గ్రంథపాఠ
ములను పూరించి మొత్తము 89 పద్యము
అను సేకరించి 'పొలుగు పాటి వేంకట
మంత్రి శతకము' లోనివిగ ఉదాహరించి
వారు.

ప్రకటిత (అధ్య) పద్యములలో ప్రప్ర
థమ పద్యము. శ్రీకార మాదిగ గారిది.
'శ్రీకర గౌతమ మౌనదే
కాకుత్స్థ పదాబ్జ సేవక ప్రవరుడై నై
కైకొను మభీష్టసిద్ధి వి
వేక నిధి! పొలుగు పాటి వేంకటమంత్రి!'

ఇట్లు ఈ పద్యము అన్నియు కంద
పద్యములే. అన్నింటను ముకుటము
'పొలుగుపాటి వేంకటమంత్రి!' అను
నదియే. వృత్తనియమము, మకుట నియమ
ములతో పాటు, కవి అత్యంత భావ
బంధురమాలి అభ్యి పద్యములు. శ్రీ అడి
డము రామారావుగారు పేర్కొనినట్లు
ఇవి ప్రస్తావ వశమున చెప్పబడినను,
నూరకవి శతక దృష్టితోనే పీనిని నుడివి
నట్లు పై శతక నియమముల ననుసరించి
అవగత మగుచున్నది. ఏకారణము చేతనో
శతక రచన అగిపోయి యుండవచ్చును.
లేక మిగిలిన పద్యములు కాలగర్భములో
కలిసిపోయి యుండవచ్చును. అందువలన
దీనిని అసంపూర్ణ అభ్య శతకముగ విద్వం
ద్యముగ పేర్కొన వచ్చును.

18 వ శతాబ్ది మధ్యభాగమున వికాఖ
పట్టణ మండలములోని శృంగవరపుకోట
జమీందారులైన శ్రీమంత్రి కాకపతిరావు
గారి దివానుగ నుండి, దానధర్మ పరుడై,
కవి పండిత పక్షపాతియై, రాజ్య కార్య
నిర్వహణ ధుంధుడై కీర్తిచంద్రికలను
వల్లి విరియ జేసినవాడై వేంకటమంత్రి.
ఈతడు గోలుకొండ వ్యాపాళాఖకు
చెందిన బ్రాహ్మణుడు. శ్రీ వత్సస
గోత్రుడు. వీరరాజామాతృ పుత్రుడు.
కీ. శ. 1720-1780 మధ్య పూర్వం
మున జీవించి యుండెను.

'గాంధర్వంచ కవిత్వంచ
శూరత్వం దాన శీలతా
అభ్యాసేన నలభ్యంతే
చత్వారి స్సహజగుణాః'

- హతోపదేశ :

అని పొచ్చిపోక్తి. గాంధర్వము, కవి
త్వము, శూరత్వము, దానగుణము అభ్యాస
వశమున కాని, తెచ్చిపెట్టుకొనుట వలన
కాని సమకూరునది కావు. అజన్మసిద్ధములై
యుండవలయును. అట్టి వానిలో నొ
టగు చాతృత్వమును జన్మతః కలిగి
ఉదార స్వభావుడై వేంకటమంత్రి
అందువలననే ఈమహనీయుని వితర
గుణాధిక్యమును నూరకవి ఇబ్బడి ముఠ
డిగ రసమబూరు కవితా మాకంద;
కందములలో జాబ్బిన చూరలిచ్చినాడ
తన యేలికలగు విజయనగర సంస్థానా
కులను సహితము నూరకవి ఇంత
కీర్తింప లేదనిన మఱి మేకట మం
దానగుణాధిక్యమును గూర్చి వేయగచే
నవసరము లేదు.

'లేడు భువి వాన దడియని
వాడు నీయింట భుక్తి బడయని
ద్విజాడు
పోడిమి మీఱగ నిన్నున్
వేడని కవి పొలుగుపాటి వేంకటమం
ఒక్క సమాద్రము దక్కగ
దక్కిన సంద్రములు నీయందార
మహిమ
జిక్కగద విప్రభుక్తికి
వెక్కనముగఁ బొలుగుపాటి వేం
మంత్రి

మీఁది పద్యము అందలి వర్ణనము ఆ
యోక్త్యలంకారి భూయిష్టముగ క
నను, వేంకటమంత్రి చాతృత్వ
వ్రకటించు జనశ్రుతులను పరిశీలి
నూరకవి వర్ణనము నందలి ఔచిత్య
ద్యోతకమగును.

వేంకటమంత్రి ప్రశంసలే కాక త
బోధితములగ నున్న కొన్ని పద
లలో నూరకవి చక్కని నీతులను, రీ
తులను వేలార్చి తన లోకజ్ఞతను
టించినాడు.

‘బలవంతుఁడు బలహీనుఁడు
పాలుతురు విధిదప్ప నల్లపూసలో
ముత్యాల
తొలుగు గద మగఁడు పోయిన
వెలఁదుఁడు కుక పొలుగుపాటి వేంకట
మంత్రి!’

చెడగొలుకు చీడపురుగొక
వీడికడు జలమిడి చెట్టుపెంచునె!
చెడు గా
అడి వెట్టుఁగాని దుర్దశ
వెడలించునె పొలుగుపాటి వేంకట
మంత్రి!’

సుమతి, గువ్వలచెన్న శతక పద్యరీతు
లను, నీతులను జ్ఞప్తికి తెచ్చు ఈనీతులు
నూరకవి లోకపరిశీలనమునకు నికషోపల
ములు.

ఈ శతకమున నూరకవి సమకాలిక
సామాజిక స్థితిని, కవి పండిత స్పృహలను
ఒందు రెందు పద్యములలో ప్రతిఫలింపఁ
జేసినాఁడు.

‘చెన్నగు నియోగి కవనపు
మిన్నావైదికి నగునె మేదిని లోనన్
జాన్నుకు మార్దవ మబ్బునె
వెన్నివలెన్ పొలుగుపాటి వేంకట
మంత్రి!’

నూరకవి నాటికి సమాజములో
నియోగి, వైదికి కాఖాభేదము మిన్న
ఘట్టెను. ఈ పద్యములో నూరకవి తన
కవితా ప్రత్యర్థి నియోగి యగు రేకపల్లి
పోమప్పను పరోక్షముగ ప్రతిఘటించి
నాఁడు. అంతేగాదు కొన్ని పద్యము
లందు చక్కని రాజనీతిని గూడ హృద్య
ముగ ప్రకటించినాఁడు. కవిపోషకుఁడు.
మంత్రి సత్తమఁ డగుట ఇందుకు
తొలుపు కానోపును.

‘జనపతికి నుతి దొంగిన
కొనసాగదు మంత్రి బుద్ధి కళలతయును
కాం
తనవాదులు కరుపతితీ
వినెగడ్చిర పొలుగుపాటి వేంకట
మంత్రి!’

ఈ శతకమున ఒక పద్యమున నూర
కవి ఛందోలక్షణ మొందు’ తెలియఁ
జేయుట విశేషము.

‘యలి దవుల వలయు వాగను
గతి ధేనువు వెంటనంటి కడలెడు వత్సా
కృతి నదియె కవన చతురీను
వితరణఖని పొలుగుపాటి వేంకటమంత్రి!’

ఇట్లు లభ్యమైన ఈ అల్ప పద్యముల
తోనే నూరకవి అనల్పభావ వైవిధ్య
మును ప్రదర్శించినాఁడనుట స్పష్టము.
సురుచిర కవితా విలసనమునకు, అసదృశ
ధారాశుద్ధికి కాణాచు లీ హృద్య పద్య
ములు. ఇందలికంద పద్యములు తిక్కన,
కవి చౌడప్పల సరసన నూరకవికి భద్రా
సనముకలుఁగఁజేయునవి. ‘వదునెనిమిదవ
శతాబ్దము నందల కవులలో నూర
కవి వలెఁ గందము చెత్తుఁగలిగిన కవి
వేటొకఁడు లేఁడు’ అను భోగరాజు
నారాయణమూర్తి గారి అభిప్రాయము
నకు పత్యక్ష ప్రమాణములు వేంకట
మంత్రిశతకము నందలి అందములగు కంద
పద్యములు.

‘చుక్కలవలె కర్పూరపు
ముక్కలవలె నీదు కీర్తి ముల్లోకములకా
క్రిక్కిరిసి పిక్కటిల్లెను
వెక్కసముగ బొలుగుపాటి వేంకట
మంత్రి!’

ఇతరుల ఖండములవంటి ఇట్టి మనోజ్ఞ
పద్య సంపుటులగుటచేతనే లోకము
జిహ్వించలములె యాకులుగ’ నున్నదీ
శతకము.

ఇందలి పద్యములను నూరకవి అనం
తర కాలికులగు కవులు కొంద రనుకరిం
చుట దీని ప్రాచుర్య ప్రచారములకు
నిదర్శనము. చూడుఁడు.

‘వెన్నెలవలె కర్పూరపు
దిన్నెలవలె నీదు కీర్తి దిగ్దేశములకా
మిన్నంది వన్నె కెక్కెను
విన్నావా? పొలుగుపాటి వేంకటమంత్రి!’

పచ్చమెట్ట ప పయకవి తన ‘కామ
యచంద్ర శతకము’న పై నూరకవి
పద్యమునిట్లు అనుకరించినాఁడు.

‘వెన్నెలవలె కర్పూరపు
దిన్నెలవలె నీదు కీర్తి త్రిజగము అందున్
మిన్నంది వన్నె కెక్కెను
కన్నాకై మగటపల్లి కామయచంద్రా!’

ఈ కామయ చంద్రుఁడును వేంకట
మంత్రివలె మహాదాత. కవి పండిత పోష
కుఁడు. పాపయకవి కలింగాంధ్ర ప్రాం
తీయుడగుట నూరకవి శతక పరిచయ
మున దానిని అనుసరించి యుండును. ఇట్టి
వింకను కన్పట్టును.

ఇట్లు సాహితీ ప్రపంచమున నూర
కవికి, కవిపండిత పోషక లోకమున
వేంకటమంత్రికి సుస్థిర యశోధనమును
సమకూర్చి పెట్టినదీ శతకము. సంపూర్ణ
శతకము లభ్యము కాకపోవుట ఆంధ్ర
సాహితీ ప్రియుల దురదృష్టము. అయి
నను లభ్యమైన మేరకు నూరకవి కవితా
మూర్తికి, కీర్తికి కలెకిరురాయి యీ శత
కము. ఆంధ్ర శతక సాహితీ రంగమున
నూరకవికి భద్రాసన మీయ గలిగినది
ఈ పొలుగుపాటి వేంకట మంత్రి
శతకము.

“బాలవాఙ్మయ బ్రహ్మ చింతాదీక్షితులు”

— జి. వలసయ్య

బాలలబుద్ధివికాసానికి మానసిక ఆనందానికి అనువైన గేయాలు, పాటలు, పదాలు, చిన్నచిన్న కథలు మొదలైనవి బాలవాఙ్మయంగా పేర్కొనవచ్చు.

తెలుగు సాహిత్యంలో బాలవాఙ్మయం విరళ మనే చెప్పాలి. అదికూడా బాలకులకు అర్థమయ్యా, అర్థంకాని గ్రాంథిక భాషలోనే ఉంది. ఈ బాలవాఙ్మయ సిద్ధిని గమనించి ఆధునిక యుగంలో కొందరు దాని సృష్టికి కంకణం కట్టుకున్నారు. అట్టివారిలో చింతాదీక్షితులు గారు విద్వహులు. పురాణేతిహాసాదులలోని చిన్న చిన్న సంఘటనల్ని ఇతివృత్తాలుగా తీసికొని శిష్టజన వ్యవహార సిద్ధమైన వాడుక భాషలో బాలుర హృదయాల్ని ఆకర్షిస్తూ చక్కని గేయాలు, కథలు, నాటికలు, రచించగల నేర్పు, వీరికి అబ్బినట్లుగా పేరొకరికి అబ్బలేదనడం అతిశయోక్తి కాదు. అప్పడప్పడే లోకానికి వచ్చి లోకంలో దోబూచులాడుతున్న పసిహృదయాల్ని వీరు అర్థం చేసుకున్నట్లు ఇంకెవ్వరు అర్థంచేసుకోలేదన వచ్చు. శిశుమనో వికాసాన్ని కలిగించాలని తడనుగుణంగా పిల్లలకు చిన్నతనంలోనే నీతి విద్యగరపాలని అట్లయిన ఎంతో శ్రేయోదాయకమని భావించి ‘నీతి పాఠం’ అనేకథలో తన తపనని, ఆశేదనని సుస్పష్టంగా వ్యక్తం చేశారు. దీక్షితులుగారు.

పసిహృదయాన్ని అర్థంచేసుకోవడం, పరమాత్ముని అర్థం చేసుకోవడమూ ఒకటే. వీళ్ళని ఆనంద పరచడ మనేది చాలాకష్ట సాధ్యమైన విషయం. దీక్షితులుగారు వృత్తిచేత స్కూల్స్ ఇన్ స్పె

క్టరుగా, ప్రవృత్తిచేత బాలవాఙ్మయ రచయితగా చిన్నపిల్లల ఆమోయక మనస్తత్వాన్ని, హృదయ సౌకుమార్యాన్ని సమగ్రంగా అవగాహన చేసికొని వాటి కనుగుణంగా ‘బాలానందం’ అనే శిర్షికతో, ‘భారతిలో’ పెక్కు గేయాలు, కథలు వ్రాశారు. వీటికి ప్రేరణ నిచ్చింది గిడుగురాఘ మూర్తిగారే అని వారు పేర్కొన్నారు.

వీరి ‘లక్కపిడతలు’ అనే బాలగేయాలకి కేంద్ర ప్రభుత్వం రూ. 500, ‘బంగారు పిలక’కు గెండు వంశల రూపాయిలు ఆంధ్ర ప్రభుత్వం బహూకరించడం విశేషం. ఈ లక్కపిడతలనే గేయ సంపుటిలో అన్న పరమ సుమార నుండరమైన భావుకత గల్గిన గేయాలే. ఈ ఇరవై ఐదు గేయాలు పిల్లల ఆభిరుచి కనుగుణంగా, ఆకర్షణీయమైన గేయ బాణీలో రచించబడి బాలుర మనస్తత్వాన్ని కమనీయంగా చిత్రిస్తున్నాయి.

పసిహృదయానికి, చిలిపి చేష్టలకు, బాలుర మనస్తత్వానికి ప్రతిబింబం భాగవతంలోని శ్రీకృష్ణుని బాల్యం. ముద్దు మురిపెములాలితే చిన్ని కృష్ణుని రమణీయమూర్తి మత్స్యమన్నా. ఆయన చిలిపి చేష్టలున్నా, బాలల్ని మిక్కిలి ఆకర్షించడంతో పాటు ఆనందాన్ని కలుగజేస్తాయి. ఈ విషయాన్ని గమనించిన దీక్షితులుగారు పిల్లల మనస్తత్వాని కనుగుణంగా చిన్ని కృష్ణునికి సంబంధించిన గేయాలకే ‘లక్కపిడతలు’ లో అధిక గాచోటు ఇవ్వడం విశేషం. ఆవికృష్ణమృ, వీడెనమ్మా కృష్ణమ్మా, చిన్నికృష్ణుడు, నెమలికన్ను, కృష్ణమ్మ కొడుకు తొండవ

కృష్ణుడు మొదలైనవి. మచ్చున కొకటి. చిన్నికృష్ణుడు అనే గేయంలో—

1. కర్మవీరుడు - చింతా దీక్షితులు, ప్రతిభ 1938 ఫుట. 225 26.

‘చిన్ని కృష్ణుడు పుట్టాడు
చిటపట పువ్వులు కురిశాయి
చిన్నికృష్ణుడు నడిచాడు
తప్పట్లు కొట్టింది భూదేవి
చిన్నికృష్ణుడు ఆడాడు
అప్పుడు ఆటలు పుట్టాయి
చిన్ని కృష్ణుడు పాడాడు
అప్పుడు పాటలు పుట్టాయి’

బాలకృష్ణుని జననమే ఈ లోకానికి కుభప్రదమనీ ఆయనతోనే ఈ లోకానికి ఆటలు పాటలు పుట్టుకొచ్చాయని ఎంతో చక్కగా చిత్రించారు. ఈ గేయాలు పాడుతున్నంతసేపు బాలల ఉత్సాహానికి మేర ఉండదు. అంతేగాక ‘శ్రీకృష్ణుడు’ అనే నాటికలో శ్రీకృష్ణుని బాల్యచేష్టలని, గోపమ్మలు అతినిమిద చూపే ముద్దు ముచ్చటల్ని, యశోద అతని దండించే తీరును హృద్యంగా చిత్రించారు. బాలకృష్ణుని ఇతివృత్తంగా తీసుకొని చక్కని బాలసాహిత్యాన్ని సృష్టించడమేగాక తన విష్ణుభక్తి తత్వాన్నికూడా పరోక్షంగా ప్రకటించుకున్నారు దీక్షితులుగారు.

బాలలకు అత్యంత ప్రీతురమైన వాడు, శ్రీరామని నమ్మినబంటు హనుమంతుడు. దీక్షితులుగారు ‘హనుమంతుడితోక’ అనే శిర్షికతో బాబ్బిలి యుద్ధ (ద్విపద) బాణీని పోలిన గేయాన్ని లక్కపిడతల్లో చక్కగా వ్రాశారు. అది పిన్నలకు పెద్దలకు మీదా అత్యంత ఆసక్తిదాయకంగా ఉంటుంది. ఇంకా రామని బంటు హనుమంతుడిని, ఆయనకు ఒక

అందమైన తోక ఉండని పరిచయం చేస్తూ, హనుమంతుడు సముద్రాన్ని అంటించి అంకాపట్టణం చేరి, సీతాదేవిని దర్శించి, రాక్షస సమూహాన్ని హతమార్చి, అంకాదహనంచేసేవరకూ ఉండే రామాయణకథాభాగాన్ని కమనీయంగా చిత్రించారు. అత్యంత గీతి మాధుర్యం గలిగిన ఈ గేయాన్ని పాడడానికి పిల్లలు మిక్కిలి ఉత్సాహాన్ని కనబరుస్తారు.

తోక కాదురా శంభుడి కూలం

ఖస్సున పాడిచింది

తోక కాదురా ఇల్లుని చక్రం

గిరున తిరిగింది.

తోక కాదురా ఇంద్రుని వజ్రం

పరపర సరికింది

తోక కాదురా యముని దండమూ

దబదబ ముత్తింది

ఇలా హనుమంతుడు, తోకతోసాధించిన ఘన విజయమంతా వివరించబడింది.

అంతేగాక ఈ 'లక్ష్మీపిడతల్లో' బాజాలు, వరహాలతల్లి తువ్వాయి, చిట్టి తల్లి, బూచాడు, లేవే అమ్మ, బుల్లి - పాపాయి మొదలైన గేయాలు అలిత అలిత పదమనోజ్ఞాలు, సరళ భావబంధురాలు.

తెలుగు బాలల మనస్తత్వాన్ని ఎంతో సహజంగా నూరి, నీతి, వెంకి కథల్లో పొందుపర్చారు. ఈ పన్నెండు కథల్లో బాల్యంలో పిల్లల ప్రవర్తనా సరళిని, వివిధ అభిరుచుల్ని, ఆటల్లో, పాటల్లో ఉండే ఆసక్తిని, పండుగ, పంపిణీలలో చూపించే ఉత్సుకతను ఎంతో హృద్యంగా చిత్రిస్తూ, వాటన్నింటినీ పిల్లల పరంగా ఎంతో సహృదయతతో అర్థం చేసుకొంటూ, వారికి స్వేచ్ఛనిచ్చి అనురాగంతో పెంచి నూరి, నీతి, వెంకి

తల్లిదండ్రులుగా రామమూర్తి, నరసమ్యగార్లను చిత్రించారు.

ఇక 'బంగారు పిఠక', లీలాసుందరి, గోపీమోహిని, శంపాలత, మొదలైన కథలు, తల్లిదండ్రులు తమపిల్లలకుమనుమలకు రాత్రి పడుకుండ బెట్టేటప్పుడు నీతివిద్యతో పాటు బుద్ధి వికాసం కలిగించే చక్కని 'టూనిక్కులు'గా తీర్చిదిద్దారు దీక్షితులుగారు. ప్రాసన్ని వేశం, సంభాషణ అమోఘంగాను, పిల్లల మనస్తత్వానికి అత్యంత సన్నిహితంగాను ఉంటూ, ఆయా కథల్ని చదివినా, ఎవరి వల్ల విన్నా కూడా పిల్లలకు మిక్కిలి ఉత్కంఠను ప్రేరేపిస్తాయి. ఈ కథలన్నీ పిల్లల్ని ఆకర్షించే కమ్మని ప్రకృతితో పరిచయంచేస్తూ ఆయా అద్భుత సన్నివేశాల్లోకి తీసుకుపోయి ఆనందదోలికల్లో ముంచుతుంటాయి. లీలాసుందరిలో లీలాసుందరి సాహసకృత్యములు, రాజకుమారుని ధైర్యసాహసాలు, గోపీ మోహినిలో కిషకాయకుడు అస్త్రవిద్యలు పొందేటపుడు, ఉపయోగించే టపుడు చూపిన నేర్పు, ప్రతాపశౌర్యాలు పిల్లల్లోమరింత ఉత్సాహాన్ని కలిగిస్తాయి.

మొత్తంపైన దీక్షితులుగారి బాలసాహిత్యాన్ని పరిశీలిస్తే, బాలల్ని, మన సంస్కృతి సంప్రదాయానికి, వారసత్వానికి కాణామూలగా తయారు చేయాలనే ఆభిలాష, తన్వారా భావి భారత పౌరులుగా వాళ్ళని తీర్చిదిద్దాలనే ఆరాటం ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తాయనడంలో సందేహం లేదు.

ఈవిధంగా దీక్షితులుగారు తనసాహితీ జీవితంలో ఎక్కువ భాగం బాలవాఙ్మయ సృష్టికి వెచ్చించి, తెలుగు సాహిత్య లోకంలో 'బాలవాఙ్మయ బ్రహ్మ'గా శాశ్వత కీర్తిని పొందారు.

తరువాయి 14 వ పేజీలో

నిరాశ్రయ సంక్రాంతి

- శ్రీ ఆకావాది ప్రకాశరావు. ఎం. ఏ.,

*కాంతి లసన్మనఃప్రియ వి

కాల మనస్వికి, సాహితీ సుధా

స్వాంత మనోజ్ఞ దివ్య పరి

వర్ధిత కీర్తికి, మాధురీ ధురీ

కాంతిక రంగవల్లికి, మ

హత్తరమూర్తికి, శుద్ధ సత్త్వ సం

క్రాంతి రమాఃనోదకి, పృ

కామ నమస్సులు, దివ్యకాంతికిన్

*ఇది మానవుండు ప్రకృతి తోడనైక్యమై

పులకించి పోయిన పుణ్యాదినము

ఇది మానవుల దీప్త హృదయాల ప్రణ

యమ్ము

వర్ధించి వార్షిక భవ్యదినము

ఇది మానవాత్మల నీశ్వర తత్త్వమ్ము

దర్శింపగా జేయు ధన్యదినము

ఇది మానవాశేష సదనాల నందన

వశోభ దర్శించు పర్వదినము

ఇది పవిత్ర చరిత్ర సంపదల నెలవు

సస్య సంవర్ధనీ హాస చంద్రికలను

కదలి విరజిమ్ముజేయు సంక్రాంతికొలువు

కాని నేడేగా ఆల కానరాదు.

*రంగ వల్లులు దీర్చు రాజకీయమ్ములు

కోడి పంచెమ్మలై కొంపగూర్చు

మత చూపుమే ఛోగి మంటలుగా కి

మహిత ధర్మంబును మసియునర్చు

అగ్రదేశాల మహాయోధన ప్రీతి

పాలిశేకయై గుండె కలచివైది

అన్యాయసము పార్జనాకాంక్ష పేత్రేగి

బసవని రంకనా దెసలపర్వ

దొడ్డి దారుల విద్యను దోచుకొన్న

మొద్దు గంగిరెద్దుల స్వేచ్ఛ హద్దుమారి

కన్న బ్రతుకుల గొప్పిళ్ళ కాలరాచె

అమ్మ! సంక్రాంతి! నీకేమి ఆశ్రయమ్ము.

(ఆకాశవాణి, హైదరాబాదు వారి సౌజన్యముతో)

వార్షిక త్వవం

అకాంతి, అలవడి, అస్థిరత మున్నగు దుర్గుణాలతో సమాజం హీనస్థితికి దిగ జారిపోతున్న ప్రస్తుత సమయంలో సాహితీ సాంస్కృతిక సంస్థలు ముందుకు వచ్చి నైతిక విలువల్ని కాపాడుతూ యువతరాన్ని చైతన్య వంతంగాచేసి సమాజ పురోభివృద్ధికి కృషి చేయాలని జిల్లా పౌరసంబంధ అధికారి శ్రీ ఎన్. నారాయణరావు కోరారు. నెల్లిమర్ల సాంస్కృతిక సంస్థ చైతన్య కళాభారతి ద్వితీయ వార్షిక త్వవం సందర్భంగా ఆదివారం జరిగిన సభలో ఆయన ప్రసంగించారు. ముఖ్యవక్తగా శ్రీ చాగంటి సోమయాజులు (చాసో) పాల్గొని 'నేటి కథ - తీరు తెన్నులు' గురించి ప్రసంగించారు. కథ గురజాడ అప్పారావుతో ప్రారంభమయిందని, సంఘాన్ని బాగు చేయడానికి ఆయన రచనలు చేసాడని శ్రీ చాసో తెలిపారు. గురజాడ మూచించిన ప్రాతిపదికపై శ్రీ పాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి కథలు వ్రాసారన్నారు. చలం మీద ఆంగ్లభాషాప్రభావం బాగా ఉందని, భావసంచలనం కలిగించిన కారిలో చలం ప్రథముడని తెలిపారు. కథ వాడుకభాషలో ఉండాలని, సాహిత్య ప్రయోజనం, మంచి శిల్పనైపుణ్యం కూడిన కథలు చిరకాలం పాఠశాల మదిలో ఉంటాయని ఆయన వివరించారు. కొడవటిగంటి, మునిమాచిక్కం, గోపి చండ్, బుచ్చిబాబు కథల పోకడలను, ఉన్నత అశ్వినారాయణ 'మాలపల్లి'ని గురించి, చాసో ప్రస్తావించారు. 'కళ' ఎప్పుడూ నిత్య చైతన్యంగా ఉండాలని, చెడు తొలగిపోయి మంచి ఆవిర్భవించటానికి నేటి రచయితలు తమ రచనల్లో సందేశం ఇవ్వాలని ప్రవాసాంధ్రకవి శ్రీ వజ్రల కాళిదాసు కోరారు. ఆయన శ్రీ

చాసోను సంస్థ పక్షాన సన్మానించారు. క్రజలకు ఉపయోగపడేరీతిలో చక్కటి అవగాహనతో రచనలు కొనసాగాలని సభకు అధ్యక్షుల వహించిన విజయనగరం ఎడివనల్ ఫస్ట్ క్లాస్ మేజిస్ట్రేటు శ్రీ ఎం. వి. ఎస్. కృష్ణజీరావు ఆశించారు. రచయితలకు మేధాశక్తి, వాస్తవ దృక్పథం, సునిశిత విమర్శ అవసరమని, మన సంస్కృతిని పెంపొందించే, రచనలు వారి కలాలనుండి వెలువడాలని ముఖ్య అతిథి డాక్టర్. జె. వరహాలు నాయుడు తన ప్రసంగంలో అన్నారు. అనంతరం చైతన్య కళాభారత ప్రధాన కార్యదర్శి శ్రీ యన్వి. రమణరావు నిర్వహణలో జరిగిన కవిసమ్మేళనంలో శ్రీ చామర్తి కృష్ణమూర్తి, శ్రీ పి. వి. ఎస్. పాత్రో, శ్రీ తూట బాబాజీ, శ్రీ పి. వి. ఎల్. సుబ్బారావు, శ్రీ ఎం. బి. వి. రమణ, శ్రీ ఎస్. ఎల్. ఎస్. ఆచార్యులు శ్రీ మధునామూర్తి, శ్రీ పి. వి. ఎస్. శేషుబాబు, శ్రీ డి. పారినాయుడు, శ్రీమతి పి. శాంతమ్మ, మమారి సి. పద్మ పాల్గొన్నారు.

సాయంత్రం ప్రముఖ న్యాయవాది శ్రీ కూగెళ్ళ వెంకటశాస్త్రి అధ్యక్షులన జరిగినసభలో శ్రీ ఎం. వి. చాయన్నరావు 'ఆంధ్ర సాహిత్యము - సంస్కృతి' గురించి సోదాహరణంగా ప్రసంగించారు. జిల్లా సాంస్కృతిక వ్యవహారమండలి అధ్యక్షులు, జిల్లా లెక్చరు శ్రీ ఎం. వి. ఎస్. ప్రసాద్ ముఖ్య అతిథిగా పాల్గొని జిల్లాలోని సాహితీ సాంస్కృతిక సంస్థలు కళాస్రవంతులను, నిత్య స్రవంతులుగా ప్రపహంప చేయటకు కృషి చేయాలని ఉద్బోధించారు. ఆయన వక్త శ్రీ చాయన్నరావును సన్మానించారు విజయ భావన సంస్థ అధ్యక్షుడు డాక్టర్. ఆచార్య భావన్ ఆభినందన ప్రసంగం చేసారు. ముందుగా శ్రీ కె. మురళీధర్

విరక్తి

— శ్రీ జి. రఘురామకర్మ.

*అగపడ్డయవధాని యవధాన మనుకొని
అమలు పరుపక తికమక పడిరి
పలరీతి కవిరల ప్రచురిత మనుకొని
వీలు లేదని వారు విసిగి కొనిరి
విబుధ పాండిత్యంబు వినిపిత మనుకొని
డబ్బువదలక కడు జబ్బుపడిరి
కవి గాయకుల బిల్చి కళల పోషణ యని
కళ్ళకు గంతలు గట్టికొనిరి.
విజ్ఞాలందొక్క నడుగును పెట్టనీని
పుట్ట గొడుగుల సంతలు పుట్టుచుండె
బ్రదుకుమవధాన భారతి బాధ తెలిసి
కడుపు జెడబుట్టిరని నేడు పుడవి

యండిక

*ప్రతిదూపంబగు ఛాందసాకృతికి
నామ్రాజ్యంబు కల్పించిసం
స్కృతి సాధించి విశిష్ట శిష్ట రచనా
శీలంబు దెల్పేచమ
తక్కుతి కల్పించుక వీందుల న్నమన సం
గీతాదిచిద్రూపవా
కృతివై హైందవజాతి జాగృతికళా
సంస్కారిణి భారతీ

ప్రార్థన చేయగా చైతన్య కళాభారతి అధ్యక్షుడు శ్రీ జి. జి. కృష్ణమూర్తి వందన సమర్పణచేసారు. అనంతరం జిల్లా సాంస్కృతిక వ్యవహార మండలి నిర్వహణలో శ్రీ సి. రామమూర్తి బృందంచే శాస్త్రీయ, జానపద నృత్య ప్రదర్శనలు, శ్రీ ఎస్. వి. సాంబమూర్తి రాజా అల్లూరి సీతారామరాజు విఃపాత్రాభినయం, ప్రొఫెసర్ క్యామ్ ఇంద్రకాల ప్రదర్శన జరిగాయి. చైతన్య కళాభారతి సంగీత పాఠశాల విద్యార్థులు పాడిన దేశభక్తి గేయాలు ప్రేక్షకుల హృదయాలను హరించాయి.

— యన్వి ఆర్.

.....

రాధాకృష్ణ లీలలు (సమీక్ష)

(నృత్య నాటిక)

— కానూరు ఆదినారాయణ

“ప్రేమమయమీ జగత్తు”

మాపులో చూపు కలిపి - మనసులో మనసుకలిపి, పాటలో పాటగా - ఆటలో ఆటగా మాటలో మాటగా - పూవుకు నిరితావిగా - వలపును కలిపే చెలిమిగా, కలయిక నిలిపే తలపుగా, ఊపిరిలో ఊపిరిగా - భావాలకు ప్రతి రూపంగా, తనగుండెను ప్రేమాయంగా - తన ప్రేమయడే తన ఆత్మకు ఆరాధకునిగా భావించి - కామించి - ప్రేమించే - ప్రేమసి ప్రేమ అది. ఇలాంటిదని నిర్వచించలేని అగోచర మైన ప్రేమ. ప్రేమకు పరమావధి లేదు. ప్రేమకు సంకశ్చలేవు. ప్రేమ స్వేచ్ఛావిహారి.

వికాఖ నగర ప్రథమ మేయర్ శ్రీ ఎన్. ఎస్. ఎన్. రెడ్డిగారు రచించిన ‘రాధాకృష్ణ లీలలు’ అనే నృత్య నాటికలో ‘ప్రేమ’ అనే పదానికి ఎన్ని అర్థాన్ని ఎన్ని భావాలున్నాయో నాటికను చదివితే ప్రతి వారికి తెలుస్తుంది.

ఈ నృత్య నాటికలో రంగం లేక పోయినా - చక్కని, చక్కని పదాల పొందికతో కూర్చిన గేయాలున్నాయి. ప్రతి గేయంలోనూ మనకి కనిపించే కావ్య వస్తువు ‘ప్రేమ’

శ్రీరెడ్డిగారు రాధను ఈ నాటికకు నాయికగా చేసి, ఆమెలో గల నిష్కళంకమైన ప్రేమ, పవిత్రమైన వర్ణనాతీతమైన ప్రేమ ఉద్యోగ పూరితమైన, స్పందింపజేసే ప్రేమ - ప్రతి గేయంలోనూ భావగర్భితంగా చిత్రించారు.

మొదటి గేయంలో, ‘మొద్దుల కృష్ణయ్యా! ఎక్కడున్నావయ్యా! ప్రేమ తెలియని రాధకు లీల రెన్నో చూపి-స్తా

మరపించావు. ఇప్పుడేమి మోము చూప నంటావు’ - కృష్ణుడు కనిపించక పోవడంతో తల్లడిల్లిపోతుంది రాధ. తెల్లవారితే కృష్ణుని మోము చూచి, రసానందలోకములో తన్మయత్వం చెందే రాధ - కృష్ణునికోసం - ఎలా... మథన పడిపోతుందో - ఈ సంఘటన చూచిన ప్రతి రసహృదయుని హృదయం ద్రవించి పోతుంది.

సంకేత స్థలానికి వచ్చాను. నవ్వు కనపడలేదు. నా మనసు ఇక నిలబడదు. నీ దర్శనం ప్రసాదించు, అని ‘యమునకు వచ్చాను. కృష్ణయ్యా!’ గేయంలో ప్రేమతో ప్రార్థిస్తుంది రాధ. ఇందులో కరుణా రసభరితమైన ‘రసస్పందన’ కలుగుతుంది.

మనసు తెలిసి, అవ్యాజాను రాగంలో ఎవ రేమనుకొన్నా - సర్వస్వాన్నీ నీకు సమర్పించిన రాధని. హృదయాన్ని దోచుకుంటూ - కాగిలితో కలుపుకుంటూ ఏల విడిచేవయ్యా రాధను? అంటుంది రాధ మూడో గీతింలో.

ఇందులో రాధనిస్వార్థత, కృష్ణుని స్వార్థం - మానసిక పరిణామం - దృగ్గోచరిమాతాయి.

4. ‘ఎగ్గొయ మెరిగిన మురిశీకృష్ణా!’ అని ప్రణయానికి ప్రేమాలాపన చేర్చి తన విన్నపాన్ని దేవకీదేవి మనసుకు నాటేలా చెప్తుంది.

5. ఇలా కనిపించి - నా మధు తీర్చక యే అలామాయ మయ్యా వయ్యా

కృష్ణయ్యా! అని విలపించడం, ఆ పాత మధు మైన సంగీతాన్ని - ఆలోచనా మృతమైన సాహిత్యంతో మేళవించి పదపదంతోనూ చమత్కరించి చూపించారు రెడ్డిగారు.

ఇలా యీ కావ్యంలోని గేయాలన్నీ రత్నాలే. మహాసముద్రంలోని రత్నాలు ఎన్నని ఎంచి చూపగలం! ఇలా ప్రతి గేయంగురించి చెప్పకు పోతే గ్రంథ విస్తర మాతుంది.

7. ‘కాటుక రేఖలు - తురిమినపూలు’ ముద్దులొలికే ముచ్చట్లు. ‘అబ్బా రాధా! అది మధురగీతమా! పదునారు వన్నెల ముద్దబంగారమా!’ ‘భుల్లుభుల్లున కృష్ణా! నీది గుండెనూ! ఓ దయామయా!’ ‘చిరు నవ్వుల ఓరాధ’ ‘కృష్ణజయంతికీ నీ రాధ’ పరిమళించే ముద్దు కృష్ణా!’ అనే యీ నృత్య గేయాలు - అభ్యసించి ప్రదర్శించే వారు మంచి పేరు ప్రఖ్యాతులు గడిస్తారు. వారి కీర్తి చిరస్థాయిగా నిలుస్తుందనడంలో సందేహం లేదు.

ఈ నృత్య నాటికను ఒక రంగంగా మలిచి చూపవలసిన మెలకువలు ఇంకా ఉన్నాయి. రెడ్డిగారు దీని పునర్ముద్రణలో ఆజాగ్రత్తలు తీసుకొన గల రని ఆశిద్దాం. 8) రెడ్డిగారు అవ్యక్తమైన ప్రేమస్వరూపులు, ప్రముఖ రాజకీయ వేత్తగా - సమసమాజాన్ని ఒకేత్రాటిపై నడిపించి, కాంతి - సుహృద్భావ సమైక్యమాలను సాధించిన సంకల్ప సిద్ధులు, మృదుమధుర శైలిలో రచించిన వీర రచనా పాటవం కవితా లోకంలో అగ్రగామిగా నిలవాలనీ ఆకాంక్షిస్తున్నాను.

(* *)

జీవనరగాలు కావ్య పరిచయం

— టి. రంగస్వామి

విజ్ఞప్తి

శ్రీరేణు సాహితీ సంస్థ వరంగల్ వారి అధ్యక్షమున జిల్లా కేంద్ర గ్రంథాలయము మాన్యుకొండలో 18-11-1988 కుక్రబారం సా. 6-00 గం. లకు శ్రీ యల్. వేణుగోపాలరావుగారిచే రచింపబడిన 'జీవనరగాలు' కవితాసంపుటి కావ్య పరిచయము చేయడం జరిగింది. ఈ సభకు డా॥ వి. కె.ఎన్.రావు అధ్యక్షత వహించగా, శ్రీ విద్యాన్ టి. వి. సుబ్బారావు ముఖ్య అతిథిగాను శ్రీ పల్లె శీను, శ్రీ సుందరీని రవీందర్, కమారి ఎ. విద్యాదేవి, శ్రీ వి. వీరాచారిగాదూకావ్యం గురించి ప్రసంగించారు. శ్రీ మమతను, ఆలోచనను, సహనతను మందరంగా, మధురంగా చూసి ఆమెలో రీనమయ్యాడు ఈ కవి. మానవుని యొక్క శ్రమ, ఆనందన అదే అయితో, వుంటే హృదయరాగాన్ని మీటుతుంది అంటాడు కవి. ఆనందనకు బాధకు స్పందించి జీవనరగాలు పరికించాడు అని పల్లె శీను గారు, కవిత్వమనేది ఆనందననుండి వుట్టుకొస్తుంది. అని సమాజంలో జరుగుతున్న సాంఘిక దురాచారాలను గురించి ఇందులో చెప్పారు. ప్రస్తుతం సమాజంలో రెండు నాల్కల ధోరణి కవి అనే బాటికి పనికిరాదనిరి. ఈయన సంఘ జీవి అందుకే సంఘంలోని దుష్కృతలను జీవనరగాలను పరికించాడని శ్రీ రవీందర్ గారు, కమారి ఎ. విద్యాదేవిగారు మాట్లాడుతూ, కవి తన భావాలను కవితల రూపంలో పొందు పరుస్తాడు. కవి జీవిత నమస్కరణ కవితాక్షరాలుగా నిలుస్తాయని ఈ జీవనరగాల్లో నిరూపించారు. వేణుగోపాలరావుగారు తమ జీవితంలోని అనుభవాల్నితూచి తన అభిప్రాయాలను అభివ్యక్తి కరిస్తాడని దానినే కవిత్వమంటారు. కవి అంటే క అంటే కష్ట

జీవుల వి అంటే విముక్తి కోసం, అనే నిర్వచన మిచ్చి సమాజపు అస్తిత్వాన్ని చూచి కవి స్పందించాలి ఆ స్పందననుండి వచ్చిందే కవితాలోరగాలుగా సాహితీ - గుమ్మానికి కట్టాలి అని శ్రీ వి. వీరాచారి గారు ప్రసంగించారు.

ముఖ్య అతిథి శ్రీ విద్యాన్ టి. వి. సుబ్బారావుగారు సమాజ వీణారాగాలు మీటి నప్పుడు జీవనరగాలను పరికించాడు. వేణుగోపాలరావుగారి వ్యక్తిత్వం మరియు కవిత్వం బహుముఖంగా పయనించాయని అన్నారు. అధ్యక్షోపన్యాసం చేస్తూ డా॥ వి. కె.ఎన్.రావు ఏది చేస్తాడో అది మాత్రమే రాయాలి. అదే చిత్తకుద్ది కవి పుండాలి. నమ్రత, విధేయత కవి ఆకలింపు చేసుకోవాలి అంటూ జీవనరగాలులోని రసజ్ఞతను పాఠకులకు అందించారు.

శ్రీ శ్రీనివాస స్వామి సంస్థ అధ్యక్షులు కవినీసన్మానించారు. కాలవారో, శ్రీ యల్. వేణుగోపాలరావుగారు ఉచిత రీతిని కృతజ్ఞతలు తెలుపుకున్నారు.

స్వాగతం, మరియు వందన సమర్పణ, శ్రీ టి. వి. రంగస్వామిగారు చేశారు.

— టి. ఆర్ యస్.

(0)

11 వ పేజీ తరువాయి

ఉపయుక్త గ్రంథాలు:-

1. తెలుగు బాలగేయ సాహిత్యం - దేవికి, యమ్. వైట్టిప్రింటర్స్ ఏలూరు-1 ప్రథమ ముద్రణ - 1988
2. ప్రజావాఙ్మయము. - దీక్షితులు, చింతా, వికలాంధ్ర - ప్రచురణాలయం, విజయవాడ - 2 ప్ర. ము. 1955
3. పిల్లల పాటలు - వెంకటప్పయ్య, వెంకా, సిద్ధార్థ పబ్లిషర్స్ (సంపాదకుడు) ఏలూరురోడ్, విజయవాడ - 2. 1982

శ్వేతాశ్వతరోపని పద్యావ్యయనందు శ్రీ శంకర భగవత్పాదులు ఈ క్రింది మంత్రము ముండకోపనిపత్తు నందున్నట్లు ఉదాహరించిరి. శ్వే. ఉ. పంచమాధ్యా యము గెండవ మంత్రము నందలి 'కపిల' పదమునకు ఈ క్రింది మంత్రముదాహరించి 'స విక తా కపిలః క్రసిద్ధః' అనిరి.

మంత్రము: తత స్తదా నీం భువనమన్మిన్ పృవ రతే కపిలం కపితామి స శోడకాస్త్రోత్తరుషశ్చ విష్ణుః విరాజమానం తమసః వరస్తాత్॥

ఈ మంత్రము ముండకోపనిపత్తు నందు లభించుటలేదు. ఈ కృతి పాఠము కుద్ధముగా కనుపించుటలేదు. అర్థము సుగమముగా లేదు. వేదపండితులకు పె మంత్ర మెచ్చటనైన లభించుచున్నచో దాని కుద్ధ పాఠము, సందర్భము గీతా భక్తమండలికి (12/37 గాంధీపురం-1 రాజమండ్రి-3) తెలియపరుప ప్రార్థన. అట్టిదానిని కృతజ్ఞతా పూర్వకముగా స్వీకరించి మండలి ప్రచురింపబోవు 'శ్వేతాశ్వతరోపనిపత్' (మంత్రార్థము. శాంకరభాష్యాను సార వివరణ సహితము)' అను గ్రంథమునందు చేర్చబడును.

ఇట్లు

గీతాచార్య గీతామాతల సేవలో,

కొంపెల్ల లక్ష్మీనారాయణ వ్యవస్థాపకులు, అధ్యక్షులు.

4. బాలభాష - ప్రభాకరకాశ్రి, వేటూరి, ఆర్యశ్రీ ప్రచురణాలయం రాయపేట, మద్రాస్.

5. బాల సాహిత్య భిరుచులు. తల్లి నిర్వహించే పాత్ర - ప్రభావతీదేవి జి. తెలుగు విద్యార్థి మచిలీ పట్నం, ఫిబ్రవరి 1985

6. బాలసాహితీ వికాసం - వెంకట కృష్ణయ్య వెంకా, సిద్ధార్థ, పబ్లిషర్స్ ఏలూరురోడ్, విజయవాడ - 2

.....

గ్రంథావిష్కార సభ

ది 21-12-1988 సోమవారమున గం.
 5-80 అను స్థానిక గౌరవీ ప్రాంతీయ
 గ్రంథాలయములో కి కరుణూరి సత్య
 నారాయణగారు రచించిన మొదల విజయ
 మను గ్రంథము (మొదల కాండము
 ప్రథమ భాగము) ఆవిష్కరింపబడినది.

అనుభవ కళాపరపూర్ణ శ్రీ మధుసూ
పేందుల సత్యనారాయణశాస్త్రిగారు
అధ్యక్షత వహించిరి. స్థానిక శేలుగువిశ్వ
విద్యా యాధ్యక్షులు డాక్టర్ బేతనోలు
రామ బ్రహ్మముగారు ౫౨౦ థ ము
నావిష్కరించిరి.

అధ్యక్షులు తమ అధ్యక్షోపన్యాసములో - శ్రీ కరుటూరి సత్యనారాయణగారికి తమకు చిరకాలము నుండియు మైత్రి కొనసాగుచున్న దనియు, ఒకసారి తాము తమ గ్రంథము వాయన కంకితము చేయుటచే వారిచేయి క్రిందయిన దనియు, వారి గ్రంథము నొకదానిని దామంకితము కొనుటచే తమ చేయి క్రిందయిన దనియు చెప్పి శ్రీ కరుటూరి వారి సౌజన్యమును గొనియూడి, ఇది వాల్మీకి గుండరికాండము నందలి 40 సర్గవృత్తాంతము విస్తువుగా గలదనిరి. వారి రీతిగా ముత్తము రామాయణమును ఋగ్వేదమువలయు నని యాకాంక్షించిరి.

డా. రామబ్రహ్మచారి గ్రంథము
సావిత్కరించి యిట్లు ప్రసంగించిరి.
‘ఈ గ్రంథము సావిత్కరించుట సా
మహాభాగ్యము, మహద్భాగ్యము మోడ.
జోధ సరిబంధి కథా వస్తువులందును,
రామాయణ కథయందును మానవ హృద
యమును మానవుని మానవత్వమును పేలు
కొలిపెడి అద్భుత మున్నది. అందుచేత నే
వానిని వస్తువులుగా స్వీకరించి,
యొందఱో కావ్యములు వ్రాయు

చున్నారు. శ్రీ కరుటూరి వారు గూడ అట్లే ముందు బౌద్ధ సంబంధి కావ్యము అను రచించి, యిప్పుడు రామాయణమును వ్రాయుచున్నారు. రామాయణమును శ్రవ్యముగనో, దృశ్యముగనో రచించిన ప్రతికవియు తాను మరల రామాయణమును వ్రాయుటకు తన కారణమును చెప్పి యుండెను. అనర్ఘరాఘవమును దృశ్య కావ్యముగా సంతరించిన మూరారియు, శ్రవ్యముగా సంతరించిన శ్రీ విశ్వనాథ సత్యశాయణగారును తమతమ కారణములను నెలవీచ్చిరి. అట్లే శ్రీ కరుటూరి వారును తమ తృప్తి కొరకు రామాయణమును వ్రాయుచున్నానని చెప్పుకొన్నారు. రామాయణములో - అందును ముఖ్యముగా సుందరకాండలో వాల్మీకి ఎన్నోవిశౌఛములైన రహస్యములను నిక్షేపించెను. అందుచేతనే అది పాఠాయణ గ్రంథ మయినది. హనుమంతుడు సీతను వెదకుట యనఁగా దీవాత్య పరమాత్మను వెదకుటయే యని వ్యాఖ్యాతలు వ్యాఖ్యానించిరి. శ్రీ సత్యనారాయణగారు సుందరవిజయములో వాల్మీకి ననుసరించుచునే, కొన్ని చమత్కారములను తమ రచనలో చేసిరి. 'ప్రతిహత శత్రు విక్రముఁడు' ఇత్యాదిగా గల పద్యములో 'తిప్పక' అనుపదము మాందరి 'రాముడు రావణుని జంపు'నను వాక్యముతోను, తరువాత 'జగములన్నియున్ హర్షము నందు' నను వాక్యముతోను అన్వయించుచున్నది. వీరి సీసపద్యపు నడక కొంచెము కంటు వడినట్లు లోచుచున్నది. ప్రాచీనులు కొందఱు సీసము నిట్లు గడిపిరి. శ్రీ కరుటూరివారు వారి మౌర్ధమసఖలంబించి యుందురు. ఇది సమీక్షగావున చెప్పుచున్నాను. ఇందు అచ్చు తప్పులు, చాలతిక్కువగా నున్నవి.

పిక్కచో 'హర్షక' అనుటకు బదులుగా,
'హర్షక' అని పడినది. 'వక్షఃపూతము'
వంటి కొన్ని అలక్షణికమాలు గూడ
గలవు. అట్టివి కొన్నియైనను లేక పోయి
నచో గ్రంథమానకు 'దృష్టి దోషము'
రగుల గలదు.

తరువాత చాక్లర్ బొన్నతగడ్డ
మృత్యుంజయరావుగారు గ్రంథమును
గూర్చి యిట్లు వన్యసింపిరి. 'మిత్రులు
శ్రీ కరుటూరి వారు సుజనవరేణ్యులు.
వారు రామాయణ కథలను ఒకదాని
పైబడి నొకటి వ్రాయుట మెచ్చవలసినది.
కమ్మరియల్ పని చేసిన వారిట్టి మహా
కార్యమును చేపట్టుట గొప్ప మాట.
టాపు అస్సెంటు కమిషనరుగా ఇది
వార్షికి రామాయణమున కనుపాదము
గాక పోయినను ఆనుసరణము. అట్టిచో
దీనిని వార్షికి రామాయణముతో పోల్చుట
తప్పగాక పోగా, మిక్కిలి ఒప్పే అగును.
ఆనువాదమును మూలముతో పోల్పరా
దను మహానుభావులు బయలుదేరిరి.
పోల్చి చెప్పనిచో మూలకర్తకు, అనుపాద
కర్తకు హాని చేసిన వార మగుదుము.
వ్యాసభారతమున గల 'మాయతాన్దోళితో
స్త్ర' అను శ్లోకముతో నన్నయగారి
'అతిరుచి రాగతుండయిన' అను పద్య
మును పోల్పక పోయినచో ఆ పద్యమున
నన్నయగారు చేసిన కిల్ప మెట్లు తెలి
యును? అందుచే వార్షికి రామాయణము
నందలి కొన్ని శ్లోకములకు శ్రీ కరుటూరి
వారి అనుసరణ మెట్లున్నదో చూపుదును.
నన్నయగారు ముహాప్రతిభావంతులు
గనుక వారి రచనలో వారి ప్రతిభ
కొలువ పోల్పవలయును. వీరిరచనలో వీరి
మూలానుసరణ మెట్లున్నదో చూచుటకు
పోల్పవలయును. మన ప్రాచీన కవులు
మహాపురాణములను చంపూ పద్యతీర్థ
తెలుగుచేసిరి. నన్నయ ప్రవేశ పెట్టిన ఆ
పద్యతీర్థ తరువాతి వారనుసరించిరి.

తిక్కన ఒక్క ఉత్తరరామాయణమును నిర్వచనముగా వ్రాసినను, భారతమును చంపువుగానే వ్రాసెను. శ్రీ కరుటూరి వారు తమ గ్రంథమును నిర్వచనముగా సాగించుచున్నారు. అయినను వీరిసీసము, తేటగీతి మున్నగు పద్యముల రచన గద్య గమనమును సంతరించుకొని యుండుటచే వీరి రచనయు చంపువుగానే భాసించుచున్నది. వీరి సీసపద్య రచన శ్రీనాథుని కావీకి చెందినది కాదు. ఇది యే భాగమున కా భాగము, ఏ పాదమున కా పాదము తెలిపారు. అందుచేత దానికి గద్యపునడక వచ్చినది. వీరు సీసపద్యమును చాతకటకు కథాగమనమునకు వినియోగించిరి. నన్నయ చిన్నయాదుల వచనము లించుక మార్పుతో పద్యములు కాగా, వీరి పద్యము లెట్టి మార్పున లేక గద్యములుగా నున్నవి. వీరు శ్రాత్త పదములను వాడుటలో నుత్సుకత చూపుదురు. దారదము, అరిలి, విపన్నము, ఆశరుడు వంటిపదములు నాకు కొత్తవి. వాని యర్థములకు నేను నిఘంటువు నేపేక్షింపవలసి వచ్చినది. కావ్యమునకు రసాదు లెంత ప్రధానములో లాక్షణికత కూడ అంత ప్రధానము. అది ప్రాణికి ఆలోగ్యము వంటిది. 'సురసీజాక్షుడు రామచంద్ర విభూషాజ్ఞా బద్ధుడై' అను ప్రయోగము విచిత్రముగా నున్నను, 'అందొకటిచే జనితాధర పీడియై' 'పోర్తివప్రాగ్ర సురుండుధర్మగుతు పన్నిది' వంటి వానివలె అది సమర్థనీయమే. 'నీర దొరకును రఘువీరు చింత దొలగ' మొదలు 'జొందును' అనువీరి ప్రయోగము కూడ నిర్బాధమే అని శ్రీ కరుటూరి సుందర విజయములోని ప్రయోగములను డాక్టర్ మృత్యుంజయరావు గారు సమర్థించుచుండగా అధ్యక్షులు వారిని 'అయ్యా! ఇది అభినందనసభ. పేటర్ చదువుటకు 'సెమికార్' కాదు. ఏవయిన మంచి మాటలు చెప్పు' డని వారించిరి. 'అట్లయినచో సెల' వని డాక్టర్ మృత్యుంజయరావు గారు విరమించిరి.

తరువాత డాక్టర్ చేబోలు చిన్మయ ప్రహ్వముగా రుపన్యసించుచు శ్రీ కరు

టూరి వారి కవిత్వము నుండి మారుతము వలె నుండుననియు, వారు సీసపద్యమును కథాగమనమునకే కాక వర్ణనలకుఁ గూడ వాడెరనియు, వారిని కవి చంద్రులుగా ప్రస్తుతించి; రామాయణమును వారు సుపూర్ణముగా రచింప నాకాంక్షించిరి. వారు కావ్యమునందలి కొన్ని జాతీయములను, నానుడులను పేర్కొనిరి.

తరువాత శ్రీ గురజాల మానుమంత రావుగారు శ్రీ సత్యనారాయణగారిని పాత్విక మూర్తిగను సాజన్యమూర్తిగను అభివర్ణించి, రచయిత వాక్యక రామాయణము ననుసరించి గ్రంథగచన గావించిననియు, నుండరి కాండలోని మంత్రబీజాక్షరముల జోలి కే తెలుగు కవియు పోనట్లు, వీరును, పోలేదనియు, అది నుంచిదే యనియు, వీరి రామాయణముగూడ భాస్కర, టెల్ల రామాయణముల వలె కరుటూరి రామాయణముగా ప్రసిద్ధి చెంద గలదనియు పలికిరి.

అధ్యక్షులు తమ తుది పలుకులలో 'రచయిత దీనిని కీర్తి శేషురాలయిన తమ ధర్మవత్తి కంకితముచేసిరి. ఈ కావ్యమును నేను పర్యవేక్షించితిని గావున నిందలి గుణములు రచయితవి, దోషములు నావి. దోషములకు నేను సమాధానము చెప్పుదును. ఇది అభినందన సభ గావున కావ్యమునందలి గుణ విశేషములను మాత్రమే చెప్పిన బాగుగా నుండునని నేను శ్రీ మృత్యుంజయరావు గారి నట్లంటి. అన్యధాభావించవల దని వారిని కోరుచున్నా' నని పలికిరి.

సభాప్రారంభములో శ్రీ పోతుకూచి నూర్యనారాయణమూర్తి గారు సాహిత్య గౌరవివైభవమును దెలిపి, అధ్యక్షులను, ఆవిష్కర్తలను, వ్యక్తులను వేరవేరి ఆహ్వానించిరి.

శ్రీ కరుటూరి వారు తమ సమాధానములో తమ జీవిత విద్యాభ్యాసములను గూర్చి తమ కావ్యములను గూర్చి చెప్పి, అందఱును తమకృతజ్ఞతను నివేదించిరి. రచయిత అధ్యక్షుల వారికి, ఆవిష్కర్తలకు, వక్తలకు నూతన వస్తువులను సొంగి సత్కరించిరి. వందన సమర్పణముతో సభ ముగిసెను.

గీతా పఠనపోటీలు

ధర్మప్రబోధానికి మనజాతి ఎంతో సాహిత్యం అందజేసింది. అనాదగా మన సంస్కృతిని కాపాడుతున్న వేదవాఙ్మయాన్ని, ధర్మసూత్రాలను సామాన్యత కందించే నిమిషం పురాణములు, ఇతిహాసములు ఉపకరిస్తూ వస్తున్నాయి. ఈ ఆపార కాస్త్ర పాఠ వాదాన్ని మధించిన సారభూతమైన గ్రంథము శ్రీమద్భగవద్గీత. దీనిని స్వావి. వివేకానంద 'యూనివర్సల్ గాస్పెల్' గా వర్ణించారు. త్రిమతాచార్యులు గూడ దీనిపై వ్యాఖ్యలు చేసి తమ తమ సిద్ధాంతాలను ప్రతిపాదించారు. ఈవిధంగా భగవద్గీత సర్వధర్మ సమన్వయ త్రైతమేకాక ప్రపంచమున గల సమస్త సంప్రదాయములకు గూడ అధారిభూతమయినది. అని డా॥ జొన్నలగడ్డ మృత్యుంజయరావు హిందూసమాజంలో 22-12-88 లేదీని జరిగిన గీతా జయంతి సభలో ముఖ్య అతిథిగా గీతా సందేశాన్ని వివరించారు.

సభకు శ్రీ న్యాపతి వీరరాఘవరావు అధ్యక్షత వహించారు. కమారి గరిమేశ్వరిమాదేవి సంస్కృతంలో గీతాశీస్సులను అందిస్తూ 'క్రికష్ణుడు రాసలీల' జరిపిన వైవము 'రసోవైసః' రసస్య భావః రాసః 'రస' మనగా పరమాత్మ అని 'రాస' మనగా ఆయన తత్వమని వివరించారు. భగవచ్చబ్దాన్ని విశ్లేషించి భగవద్గీతా ప్రాశస్త్యాన్ని వివరించారు.

శ్రీ మద్భగవద్గీత భక్తియోగ పఠనపోటీలలో కుమారు 400 మంది జూనియర్లు (విద్యార్థిని విద్యార్థులు), భగవద్గీత ప్రబోధించిన 'ఆహార విహారములు' అను అంశముపై వ్యాసరచన పోటీలో పీనియరు 18 గురుపూర్ణులున్నారు. ఈ పోటీలో విజయం సాధించిన వారందరికీ ట్రఫీ డా॥ సి. కృష్ణమూచార్యులు, ప్రధాన పరీక్షాధికారి శ్రీ మృత్యుంజయరావుగారి బహుమతులు అందజేశారు. 25వ మంది విద్యార్థులను పోటీకి పంపిన ప్రభుత్వ లాల్ బోర్డు తాతకాలకు అధ్యక్షులు కోలింగ్ పీల్డ్ ను బహూకరించారు.

(సత్యవోలు)

ఆ పరిమేళనకు హాజరు
 నాగమనేశ్వరయ్య వేదాచార్యులు
 శ్రీ పేను పాండు ధర్మ ముఖ
 శాశ్వతమైనదిగా జరిగింది వా
 రాసదా శ్రద్ధా కింది సూక్తి
 మునుకు శుశ్రూష వల్లనే తన
 జీవ మౌనస్థి సీమలు
 శరతుడు గుర్తుగా కాగులుగో.

సమాలోచన 3,4,5,6,7,8,9,10,11 వార్షిక పుణ్యములు వారి వారి గా 20, 20, 12, 15, 15, 15, 15, 20
 20 రు. లు ఎం. ఓ. చేసినవారికి ఖర్చులు మీదే విధించి రద్దీయ్యి వార్షిక పుణ్యములు. పి. పి. పద్ధతి లేదు
 - సువాదకుడు.

అప్రెసు :-

సువాదకుడు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి,
 రక్షితు శాఖ బిల్డింగు, పి. బి. కె. కాశీ,
 6-4-24, ఇన్నుసుపేట (తెలంగాణ రాష్ట్రం),
 రాజమండ్రి - 1.

